

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 96 motionsyrkanden rörande barnfrågor från den allmänna motionstiden 1999.

En skrivelse om barnfrågor har aviserats till maj 2000.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden med hänvisning dels till den kommande barnskrivelsen, dels till pågående utredningsarbete.

I betänkandet finns 25 reservationer och 2 särskilda yttranden.

Motionerna

1999/2000:So218 av Margareta Andersson och Gunnel Wallin (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att vårdinstitutioner inom vuxenpsykiatri skall ha anmälningsplikt enligt 71 § socialtjänstlagen vad gäller barn till psykiskt sjuka föräldrar,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen skyndsamt återkommer med mer konkreta åtgärder i projekt eller permanent form för hur barn till psykiskt sjuka föräldrar skall stödjas.

1999/2000:So244 av Siw Persson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om insatser för barnens bästa.

1999/2000:So263 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att genomföra FN:s barnkonvention i Sverige,
10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om barnpsykiatri,
11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av barnhälsovetenskap,
12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om smärtbehandling av barn,
13. att riksdagen hos regeringen begär att regeringen tillsätter en utredning av hur olika samhällsbeslut sammantaget påverkar barns situation.

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en tydlig lagstiftning som reglerar omhändertagandet och utredningsförfarandet vid omhändertagandet av barn,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att modellen med familjerådslag skall vara en rättighet,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att man vid konfliktfall när det gäller placering av barn vid omprövning ges möjlighet att använda sig av familjerådslag även i äldre fall,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en plan för vård och återförening vid familjehemsplaceringar,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om syskonplacering,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om barnens rätt till släktkontakt,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om obligatorisk utbildning av familjehemsföräldrar,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om oanmälda kontrollbesök,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mjuk utslussning från familjehem.

1999/2000:So266 av Inger Lundberg (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av tidig screening av hörselskador i syfte att underlätta en god språkutveckling hos barn.

1999/2000:So275 av Ragnwi Marcelind och Ingemar Vänerlöv (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att uppdra åt Socialstyrelsen att se över och utarbeta detaljerade regler för hur en § 50-utredning skall gå till,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att uppdra åt Socialstyrelsen att ange riktlinjer för att en § 50-utredning inte får ta mer än två månader om det inte föreligger synnerliga skäl eller att åklagare väckt åtal rörande misshandel eller annan allvarlig brottslig handling mot barn.

1999/2000:So279 av Berit Adolfsson och Inger René (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Innocenti-deklarationens intentioner skall genomföras i Sverige i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om amningssamordnares uppgifter och forskningsinsatser för att förbättra och uppmuntra kvinnor att amma sina barn,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att i Regleringsbrev till Folkhälsoinstitutet ange att stöd till amning skall utgå till frivilliga krafter och bli ett komplement till sjukvården.

1999/2000:So291 av Margareta Viklund (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att aktualisera föräldrautbildningen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utreda frågan om de övergivna barnen.

1999/2000:So303 av Yvonne Oscarsson m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att komma med förslag till åtgärder för att ge barn till missbrukare råd och hjälp.

1999/2000:So306 av Rolf Olsson m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en kartläggning av situationen för barn till psykiskt sjuka föräldrar,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utredning om hur stödinsatser skall kunna byggas upp i hela landet.

1999/2000:So324 av Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utredning med syfte att studera hälsotillståndet hos barn och ungdomar med invandrarbakgrund.

1999/2000:So325 av Kenneth Johansson m.fl. (c) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ratificeringen av Europarådets konvention rörande barns rättigheter i Sverige bör påskyndas,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en barnbilaga till statsbudgeten,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att underlätta föräldraskapet.

1999/2000:So328 av Per-Samuel Nisser (m) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en oberoende rådgivning för ofrivilligt barnlösa,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om socialtjänstens åtagande gällande stöd till adoptivfamiljer efter adoptionen.

1999/2000:So330 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ungdomsmottagningarnas arbete och allsidiga kompetens,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om barnhälsovården,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om barn till missbrukare,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om insatser för psykiskt sjuka föräldrar och deras barn.

1999/2000:So340 av Inger Davidson (kd) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om åtgärder för ett utvecklat stöd i föräldraskapet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om information om föräldrastödande verksamhet.

1999/2000:So341 av Kia Andreasson m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en mångvetenskaplig forsknings- och utvecklingsverksamhet kring brottspreventiva frågor,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av samordning mellan verksamheter som har med barn och ungdomar att göra, t.ex. barnhälsovård, förskola, skola, socialtjänst och polis.

1999/2000:So351 av Ann-Kristine Johansson och Helena Frisk (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utredning om barns och ungdomars hälsa.

1999/2000:So356 av Ewa Larsson m.fl. (mp, s, v, kd, fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att i Folkhälsoinstitutets och Socialstyrelsens regleringsbrev skriva in att amning är en prioriterad fråga.

1999/2000:So357 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att frågan om förebyggande arbete för barns och ungdomars psykiska ohälsa prioriteras i berörda myndigheters regleringsbrev,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att barns och ungdomars psykiska ohälsa skall ses som ett folkhälsoproblem,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om barnkonsekvensbeskrivningar i utredningsdirektiven.

1999/2000:So363 av andre vice talman Eva Zetterberg m.fl. (v, kd, c, fp, mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att också frivilligorganisationernas erfarenheter bör tas till vara när regeringen genomför barnkonsekvensanalyser vid statliga beslut som rör barn och att en metod utvecklas för detta ändamål.

1999/2000:So365 av Fanny Rizell m.fl. (kd, c, fp) vari yrkas att riksdagen genom omprioriteringar i statsbudgeten anvisar medel för en förstärkning av barns och ungdomars verksamhet.

1999/2000:So366 av Ragnwi Marcelind och Fanny Rizell (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tydlig information om fetalt alkoholsyndrom (FAS),

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en utvärdering bör göras av den information som ges till gravida vid mödravårdscentralen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ett intensifierat samarbete mellan barnavårdscentral,

sjuksköterska, vårdcentral samt socialtjänst i arbetet med att förebygga fetalt alkoholsyndrom.

1999/2000:SoU12

1999/2000:So369 av Anita Jönsson och Jarl Lander (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om särskilt utsatta barn – barn i riskzonen.

1999/2000:So384 av Tuve Skånberg och Rolf Åbjörnsson (kd) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till en nationell handlingsplan för att förebygga självdestruktiva handlingar och självmord bland barn och ungdomar.

1999/2000:So388 av Anna Åkerhielm (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bristande rätts-säkerhet i handläggningen av LVU-ärenden.

1999/2000:So392 av Yvonne Ångström och Kenth Skårvik (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en kommission med uppgift att analysera situationen för särskilt utsatta barn.

1999/2000:So403 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om insatser mot psykisk ohälsa hos barn,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om insatser för särskilt utsatta barn.

1999/2000:So411 av Nils-Göran Holmqvist (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om synskadade barns och ungdomars tillgång till habilitering.

1999/2000:So412 av Agneta Brendt och Barbro Hietala Nordlund (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av myndighetssamverkan när det gäller familjer med funktionshindrade barn.

1999/2000:So417 av Rigmor Ahlstedt m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten att med olika samhällsinsatser stödja arbetet med att främja amning.

1999/2000:So421 av Mona Berglund Nilsson och Märta Johansson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om socialtjänstens kompetens när det gäller barn till psykiskt sjuka föräldrar.

1999/2000:So422 av Monica Green m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökade insatser för amningshjälp.

1999/2000:So423 av Monica Green m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetet för att motverka sexuellt utnyttjande av barn.

1999/2000:So425 av Ingrid Burman m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att förbättra samverkan mellan socialtjänst och barnpsykiatri.

1999/2000:So446 av Björn Kaaling m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till Föräldraföreningen Plötslig Spädbarnsdöd.

1999/2000:So447 av Carina Hägg och Eva Arvidsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av forskning kring barn i slutna samfund, så att deras situation uppmärksammas.

1999/2000:So449 av Monica Green m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ökad forskning tillsammans med metodutveckling för att förebygga, utreda och behandla våldsproblematik där barn och unga finns inblandade är nödvändig.

1999/2000:So450 av Kenneth Johansson m.fl. (c) vari yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär en undersökning av huruvida barnperspektivet fått genomslag i socialtjänstens arbete samt om anmälningsplikten fungerar samt vid behov föreslår åtgärder.

1999/2000:So454 av Sonja Fransson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en habiliteringsutredning.

1999/2000:So472 av Yilmaz Kerimo (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en översyn av sjukvårdsavgifter för barn och ungdomar under 20 år.

1999/2000:So473 av Maria Larsson (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om familjestabilitet som politiskt mål,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utreda eventuella samband mellan skilsmässofrekvens och barns psykiska hälsa,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att upprätta en handlingsplan för föräldrar vid skilsmässa/separation med prioritering av barnets bästa,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en definition av begreppet "Barnens bästa".

1999/2000:So478 av Ragnwi Marcelind och Berit Adolfsson (kd, m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten att granska kommunernas insatser för att rehabilitera barn till missbrukande och psykiskt sjuka föräldrar i enlighet med kraven i regeringsförklaringen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att undersöka möjligheten att genomföra en nationell kampanj för att synliggöra situationen för barn till missbrukare.

1999/2000:So481 av Inger Davidson och Rosita Runegrund (kd) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att en kartläggning görs av förekomsten av kommersiell sexuell exploatering av barn i Sverige,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den svenska handlingsplanens åtgärdsprogram redovisas på ett sätt som möjliggör utvärdering och granskning,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rehabilitering av minderåriga prostituerade,
8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regionala kunskapscentrum och betydelsen av att ta till vara frivilligorganisationers kunskap på detta område,
9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av konkreta förslag till utbildning av berörd personal vad gäller kommersiell sexuell exploatering,
10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om identifiering och eliminering av de faktorer som leder till kommersiell sexuell exploatering av barn,
11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att konkreta förslag skall presenteras om hur man skyddar och stöder offer för kommersiell sexuell exploatering.

1999/2000:So485 av Elisebeht Markström m.fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det fortsatta arbetet med Kvinnofrid att särskilt lyfta fram barnen som lever i våldets centrum.

1999/2000:So489 av Ingrid Burman m.fl. (v) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en särskild utredare bör tillsättas för att göra en översyn när det gäller umgängesresor för att säkerställa barns rätt att träffa sina föräldrar.

1999/2000:So493 av Lars Gustafsson m.fl. (kd) vari yrkas

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om relationsstörningar mellan det lilla barnet och dess föräldrar,
14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samlevnadskrisen.

1999/2000:K356 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att behovet av en översyn av barnens situation i Sverige är angeläget.

1999/2000:Ju508 av Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att situationen för de barn vars föräldrar skall utvisas särskilt bör uppmärksammas.

1999/2000:Ju719 av Inger René och Berit Adolfsson (m) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att barns behov av traumabehandling beaktas.

1999/2000:Ju725 av Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att ett barnperspektiv verkligen beaktas i statens samtliga utredningar,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att barns hem utgör riskmiljö vad beträffar att barnet utsätts för brott.

1999/2000:Sf302 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om familjerådgivning och föräldrautbildning.

1999/2000:A804 av Maria Larsson m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ge alla föräldrar erbjudande om föräldrautbildning, där också pappans viktiga roll betonas.

1999/2000:A807 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

27. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en uppföljning av de förebyggande insatserna mot könsstämning.

Utskottet

Strategi för att förverkliga FN:s barnkonvention m.m.

Motionerna

I *motion So363 av andre vice talman Eva Zetterberg m.fl. (v, kd, c, fp, mp)* begärs ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om att också frivilligorganisationernas erfarenheter bör tas till vara när regeringen genomför barnkonsekvensanalyser vid statliga beslut som rör barn och att en metod utvecklas för detta ändamål.

I *motion Ju725 av Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v)* begärs ett tillkännagivande av vikten av att ett barnperspektiv verkligen beaktas i statens samtliga utredningar (*yrkande 1*).

I *motion So325 av Kenneth Johansson m.fl. (c)* yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ratificeringen av Europarådets konvention rörande barns rättigheter i Sverige bör påskynas (*yrkande 3*). Motionärerna begär vidare att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en barnbilaga till statsbudgeten (*yrkande 4*). Motionärerna anser att den ekonomiska politiken bör kompletteras med ett barnperspektiv. De har tidigare krävt att det i den statliga budgeten bör finnas en särskild budgetbilaga, där frågor som rör barn och ungdomar redovisas. Det skulle ge ett starkare stöd för arbetet med att tydliggöra barns rätt och hur olika förslag och beslut påverkar barnen.

I *motion So357 av Birger Schlaug m.fl. (mp)* begärs ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om barnkonsekvensbeskrivningar i utredningsdirekti-

ven (*yrkande 3*). Motionärerna anser att alla större samhällsbeslut borde inbegripa en konsekvensanalys ur ett barn- och ungdomsperspektiv.

I *motion So263 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp)* begärs tillkännagivande av vad i motionen anförts om att genomföra FN:s barnkonvention i Sverige (*yrkande 1*). Motionärerna anser att barnkonventionen skall genomsyra allt arbete som direkt eller indirekt rör barn såväl på det nationella som det internationella planet. Av detta följer att alla barn skall ha rätt till en god tillsyn och omsorg samt utbildning anpassad till det enskilda barnets behov, förmåga och förutsättningar. Föräldrautbildning bör erbjudas inte bara föräldrar till de minsta barnen utan också till föräldrar med barn långt upp i tonåren. Motionärerna ser också mödra- och barnhälsovården samt skolhälsovården som viktiga stöd för föräldrarna och att neddragningarna inom dessa områden måste stoppas. Motionärerna begär vidare ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att påvisa hur olika samhällsbeslut sammantaget påverkar barns situation (*yrkande 13*). Motionärerna pekar på att barnens situation påverkas av flera olika sinsemellan av varandra oberoende beslut i riksdag, kommuner och landsting. Det är önskvärt med en utredning som genomför en översyn av hur barnen påverkas av alla sammantagna transaktioner, parallella system, olika bestämmelser m.m. som berör barnfamiljerna mellan kommunen, staten, landstinget o.s.v.

I *motion K356 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp)* hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att behovet av en översyn av barnens situation i Sverige är angelägen (*yrkande 3*). Enligt motionärerna har FN-kommittén noterat dels att principen om icke-diskriminering inte fullt ut tillämpas avseende gömda flyktingbarn, dels att det föreligger stora skillnader vad avser kommunal service i Sverige. Enligt motionärerna anser kommittén därför att Sverige måste vidta åtgärder för att tillförsäkra alla barn, framför allt dem i socialt och ekonomiskt utsatta familjer, samma rätt till sociala förmåner.

Bakgrund och tidigare behandling m.m.

Med anledning av regeringens proposition 1997/98:182 *Strategi för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige* behandlade utskottet i det av riksdagen godkända *betänkandet 1989/99:SoU6 Strategi för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige m.m.* ett antal motionsyrkanden rörande barnkonventionen. I betänkandet behandlades även ett antal motioner från den allmänna motionstiden 1998. Flera av de då behandlade motionerna liknar de nu aktuella. I betänkandet gavs med bifogande av yttranden från konstitutionsutskottet, lagutskottet och socialförsäkringsutskottet en bred bakgrundsbeskrivning, vartill hänvisas (s. 10–20), till frågan om hur barnkonventionen skall förverkligas i Sverige. Utskottet anförde bl.a. följande beträffande strategin:

FN:s konvention om barnets rättigheter är ett viktigt instrument för att ta till vara barns och ungdomars rättigheter och intressen. Konventionen riktar uppmärksamheten på barnens situation, den utgör ett riktmärke i den allmänna diskussionen och den sätter press på beslutsfattare på olika nivåer i

samhället. Sverige har genom att ratificera barnkonventionen förpliktat sig att följa konventionens bestämmelser. Staten har därigenom också åtagit sig att vidta alla lämpliga åtgärder för att genomföra konventionen (artikel 4).

Utskottet behandlade också ett motionsyrkande gällande att en barnbilaga bör fogas budgetpropositionen. Utskottet anförde därvid med hänvisning till uttalanden i konstitutionsutskottets betänkande 1997/98:KU27 att det är en allmän strävan inom Regeringskansliet att undvika särskilda bilagor till budgetpropositionen. Sådana sammanställningar, översikter etc. bör i stället redovisas i form av skrivelser. Utskottet avstyrkte motionen. Riksdagen följde utskottet (rskr. 1998/99:171). I betänkandet behandlade utskottet också ett yrkande om att Sverige bör ratificera Europarådets konvention ”on the exercise of childrens rights”. Lagutskottet som yttrade sig i ärendet anförde bl.a. följande:

Utskottet påpekar att det inom Justitiedepartementet – mot bakgrund av hur svenska rättsregler och svensk rättspraxis på familjerättens och processrättens områden förhåller sig till konventionen – pågår överväganden vilka lagstiftningsåtgärder som bör vidtas för att konventionen skall kunna ratificeras. Utskottet förutsätter att erforderliga lagförslag, efter sedvanligt beredningsförfarande, kan läggas fram utan onödig tidsutdräkt och kan i vart fall för närvarande inte finna skäl till något särskilt tillkännagivande från riksdagens sida.

Lagutskottet förordade att motionsyrkandet skulle avstyrkas. Socialutskottet avstyrkte yrkandet.

I *budgetpropositionen för år 2000* (utg.omr. 9 anslag B 9) föreslog regeringen bl.a. att totalt 9 miljoner kronor skulle avsättas till insatser för att genomföra den nationella strategin för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige samt till åtgärder för att förbättra barns och ungdomars situation. Enligt propositionen bör användningsområdet för medlen syfta till att öka kunskapen om FN:s barnkonvention på alla nivåer i samhället samt till vidareutveckling och spridning av metoder för att genomföra konventionen. Utskottet tillstyrkte medelsanvisningen till anslaget B 9 (*betänkande 1999/2000 SoU1*) Riksdagen följde utskottet (rskr. 1999/2000:93).

BO-utredningen har i sitt betänkande *Barnombudsmannen företrädare för barn och ungdomar*, SOU 1999:65, bl.a. givit förslag till hur Barnombudsmannen kan stärkas och effektiviseras. Betänkandet är under beredning i Regeringskansliet och en proposition förväntas hösten 2000.

Av *regleringsbrevet för budgetåret 2000 avseende Barnombudsmannen* framgår att regeringens mål är att år 2001 skall fler kommuner och landsting än år 2000 dels använda barnkonventionen som ett praktiskt redskap i arbetet med barn och ungdomar, dels ha vidtagit åtgärder för att barn och ungdomar skall få ökat inflytande och möjlighet till delaktighet samt att deras åsikter tas till vara. Vidare skall år 2002 fler statliga myndigheter än år 2000 beakta barnperspektivet, utifrån barnkonventionens bestämmelser och intentioner, i sitt beslutsfattande. BO skall redovisa bl.a. vilka insatser som gjorts och effekten härav.

Från *Socialdepartementet* har inhämtats att frågan om en ratificering av den inom Europarådet utarbetade konventionen rörande barns rättigheter, *European Convention on the Exercise of Children's Rights*, för närvarande bereds inom departementet. En särskild utredare ser, på uppdrag av departementet, över vilka ändringar som behöver göras i svensk lagstiftning för att Sverige skall kunna ratificera konventionen. Utredaren avses rapportera resultatet av sitt arbete sommaren 2000.

Socialstyrelsen och *Statens invandrarverk* har på uppdrag av *regeringen* kartlagt och analyserat utvecklingen när det gäller barn som hålls gömda inför verkställigheten av ett avvisnings- eller utvisningsbeslut. Resultatet har i juli 1999 redovisats i rapporten *När barn lever gömda*. Från *Utrikesdepartementet* har inhämtats att en överenskommelse numera har träffats mellan staten och *Landstingsförbundet* med innebörd att "de gömda barnen" numera skall tillförsäkras fullständig hälso- och sjukvård i enlighet med *Hälso- och sjukvårdslagens* regler och inte som tidigare endast akut hälso- och sjukvård.

Utskottets bedömning

FN:s konvention om barnets rättigheter är ett viktigt instrument för att ta till vara barns och ungdomars rättigheter och intressen. Konventionen riktar uppmärksamheten på barnens situation, den utgör ett riktmärke i den allmänna diskussionen och den sätter press på beslutsfattare på olika nivåer i samhället. Sverige har genom att ratificera barnkonventionen förpliktat sig att följa konventionens bestämmelser. Staten har därigenom också åtagit sig att vidta alla lämpliga åtgärder för att genomföra konventionen (artikel 4). Utskottet har ställt sig bakom strategin för hur arbetet med att förverkliga barnkonventionen i Sverige skall gå till. Strategin innehåller en mängd olika typer av åtgärder och berör samhällsinstitutioner på alla nivåer.

Strategin för att förverkliga barnkonventionen i Sverige innebär att konventionen skall vara ett aktivt instrument och genomsyra allt beslutsfattande som berör barn, att statligt anställda, vars arbete har konsekvenser för barn och ungdomar, skall erbjudas fortbildning för att stärka sin barnkompetens och sina kunskaper om konventionen, att barnkonsekvensanalyser skall göras vid statliga beslut som rör barn samt att barnperspektivet i lämplig omfattning skall finnas med i utredningsdirektiv. Enligt utskottets mening är motionerna So357 (mp) yrkande 3 och Ju725 (v) yrkande 1 i huvudsak tillgodosedda och avstyrks därför.

Utskottet delar bedömningen i motion So363 (v, kd, c, fp, mp) att det är väsentligt att frivilligorganisationernas erfarenheter tas till vara när regeringen genomför barnkonsekvensanalyser vid statliga beslut som berör barn. Det är även viktigt att en metod härför utvecklas. Barnombudsmannen (BO) har i uppdrag bl.a. att medverka till att alltfler statliga myndigheter beaktar barnperspektivet, utifrån konventionens bestämmelser och intentioner, i sitt beslutsfattande. Utskottet utgår från att Barnombudsmannen vid detta arbete tar till vara den kunskap som frivilligorganisationerna besitter. Något tillkänna-

givande från riksdagens sida är emellertid inte nödvändigt. Motionen avstyrks.

Utskottet anser fortfarande att Sverige bör ratificera Europarådskonventionen om utövande av barns rättigheter. Mot bakgrund av att frågan är under beredning i Regeringskansliet och skall redovisas under innevarande år saknas det emellertid anledning att göra något särskilt tillkännagivande rörande ratificeringen från riksdagens sida. Motion So325 (c) yrkande 3 avstyrks.

Utskottet vidhåller sin tidigare redovisade inställning till frågan om bilagor till budgetpropositionen. Utskottet avstyrker därför det i motion So325 (c) yrkande 4 framförda kravet.

Utskottet har erfarit att regeringen avser att i den till maj 2000 aviserade barnskrivelsen beskriva hur barnkonventionen har förverkligats hos myndigheter, samt i landsting och kommuner. Skrivelsen kommer enligt uppgift även att behandla hur föräldrautbildningen skall utformas i framtiden. Utskottet anser att skrivelsen bör avvaktas varför motion So263 (fp) yrkande 1 avstyrks.

Den antagna strategin för att genomföra barnkonventionen samt Barnombudsmannens ansvar för att samordna såväl detta arbete som att bevaka barns och ungdomars intressen i olika sammanhang gör att en särskild utredning med uppgift att påvisa hur olika samhällsbeslut sammantaget påverkar barns situation enligt utskottets mening inte är erforderlig. Motionerna So263 (fp) yrkande 13 och K356 (mp) yrkande 3 avstyrks.

Barn med särskilda behov

Motionerna

Tre motioner behandlar behovet av en kommission.

I *motion So369 av Anita Jönsson och Jarl Lander (s)* begärs ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om särskilt utsatta barn – barn i riskzonen. Motionärerna anför att en idé skulle kunna vara att tillsätta en kommission med uppgift att analysera situationen för särskilt utsatta barn. Denna kommission bör också ange förslag till en strategi för hur arbetet i Sverige skall bedrivas för att på olika sätt kunna ge dessa barn en mer gynnsam utveckling. Enligt motionärerna bör i arbetet också ingå en genomgång av den kunskap och forskning som finns om störningar hos vuxna (i form av t.ex. missbruk, kriminalitet, psykiska problem) och om de riskindikatorer som finns i barndomen. Genom en samlad insats för särskilt utsatta barn kan de rent humanitära effekterna bli oerhört viktiga för livskvaliteten. I *motion So392 av Yvonne Ångström och Kenth Skårvik (fp)* har ett i stort sett likalydande yrkande framförts.

I *motion So403 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd)* begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförts om insatser för särskilt utsatta barn (*yrkande 2*). Motionärerna anser av skäl i huvudsak likalydande med de i motionerna So369

och So392 att en kommission bör tillsättas med uppgift att analysera situationen för särskilt utsatta barn.

Sex motioner tar upp behovet av bättre samverkan mellan myndigheterna.

I *motion So485 av Elisebeht Markström m.fl. (s)* yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det fortsatta arbetet med Kvinnofrid att särskilt lyfta fram barnen som lever i våldets centrum (*yrkande 1*). Motionärerna anser att alla berörda myndigheter och personalgrupper måste ta ett tydligare ansvar. Bristande rutiner och dåligt utvecklad samverkan mellan olika myndigheter inkl. skola, fritids och dagis är ett påtagligt skäl till att barnen inte får det stöd de behöver.

I *motion Ju725 av Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v)* begärs tillkännagivande av att barns hem utgör riskmiljö vad beträffar att barnet utsätts för brott (*yrkande 2*). Motionärerna pekar på att barn som misshandlas i hem där även modern blir utsatt för misshandel ytterst sällan kan räkna med att få något skydd av mamman. Detta till följd av att hon för det mesta är innesluten i sin egen fruktan för den misshandlande maken. Barnen lämnas helt ensamma i sina hopplösa försök att hantera de känslor av ångest och skuld som följer av handgripligt våld.

I *motion So425 av Ingrid Burman m.fl. (v)* begärs ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om åtgärder för att förbättra samverkan mellan socialtjänst och barnpsykiatri. Motionärerna anför att samverkansproblem mellan kommuner och landsting samt socialtjänst och sjukvård utgör strategiska och svårösta problem inom flera vårdområden. Ett område där dessa brister framträder mycket klart är insatserna för barn och ungdomar med psykiska problem. Motionärerna pekar på att Barnpsykiatrikommittén i sitt betänkande *Det gäller livet* bl.a. lade fram förslag som syftade till att underlätta och utveckla fungerande samverkan.

I *motion So341 av Kia Andreasson m.fl. (mp)* begärs tillkännagivanden om behovet av en mångvetenskaplig forsknings- och utvecklingsverksamhet kring brottspreventiva frågor (*yrkande 1*) och om vikten av samordning mellan verksamheter som har med barn och ungdomar att göra, t.ex. barnhälsovård, förskola, skola, socialtjänst och polis (*yrkande 2*). Motionärerna anför att socialtjänstens insatser för barn och ungdom går ut på att med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos dem som visat tecken till en ogynnsam utveckling.

I *motion So449 av Monica Green m.fl. (s)* begärs ett tillkännagivande av att ökad forskning tillsammans med metodutveckling för att förebygga, utreda och behandla våldsproblematik där barn och unga finns inblandade är nödvändig. Motionärerna pekar på att många yrkesgrupper kommer i kontakt med våldsproblematik där barn och ungdomar är inblandade, socialtjänsten, hälso- och sjukvården, barnomsorgen, skolan, ideella organisationer, polis och rättsväsende m.fl. Brist på information, faktamaterial och forskning har lett till att kunskaperna urholkats.

I *motion Ju719 av Inger René och Berit Adolfsson (m)* begärs ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om vikten av att barns behov av trauma-

behandling beaktas (*yrkande 4*). Motionärerna anför att eventuella barn inte uppmärksammas i tillräcklig omfattning vid den familjetragedi som kvinno- misshandel innebär. Som regel tas barnen om hand av de sociala myndigheterna, släktingar eller andra närstående. Större uppmärksamhet bör dock enligt motionärerna ägnas åt det enskilda barnet och den traumatiska upplevelse det är för barnet att få se sin mamma bli slagen. Möjligheten att få tillgång till barnpsykologisk behandling bör vara regel för barn i misshandlarfamiljer.

En motion rör behovet av samverkan kring barn med funktionshinder.

I *motion So412 av Agneta Brendt och Barbro Hietala Nordlund (s)* begärs ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om behovet av myndighetssamverkan när det gäller familjer med funktionshindrade barn. Motionärerna pekar på att föräldrar till funktionshindrade barn, förutom att hantera barnet och dess funktionshinder, även måst hantera en rad kontakter med olika myndigheter. För att underlätta kunde samhällets service organiseras på sådant sätt att den enskilde endast behöver ha en kontaktyta medan myndigheterna sinsemellan samverkar och hanterar de ansökningar och beslut som behövs. Regeringen bör ta initiativ till och stimulera en sådan myndighetssamverkan, anför det.

Fyra motioner handlar om förebyggande av psykisk ohälsa hos barn.

I *motion So403 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd)* begärs ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om insatser mot psykisk ohälsa hos barn (*yrkande 1*). Motionärerna pekar på att Barnpsykiatrikommitténs utredning visar att även med mycket snäva definitioner minst 5–10 % av alla barn och ungdomar uppvisar psykiska problem. Psykisk ohälsa måste förebyggas genom att goda uppväxtvillkor skapas för alla barn och ungdomar samt att särskilt stöd ges till dem som befinner sig i riskzonen för att utveckla psykisk ohälsa. Barn och ungdomar med psykiska problem skall kunna identifieras tidigt och få stöd och hjälp innan grav psykisk ohälsa har utvecklats, anför det.

I *motion So263 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp)* yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om barnpsykiatri (*yrkande 10*). Motionärerna anför att det förebyggande arbetet måste förstärkas för barnens skull. Barn- och ungdomspsykiatri har i dag ökande köer som enligt verksamhetens egna uttalanden beror på nedrustningen av bl.a. skolhälsovården. Det förebyggande arbetet har alltså en stor betydelse för barns och ungdomars psykiska hälsa, anför de.

I *motion So244 av Siw Persson (fp)* yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om insatser för barnens bästa. Motionären refererar också till sakuppgifter i Barnpsykiatrikommitténs betänkande.

I *motion So351 av Ann-Kristine Johansson och Helena Frisk (s)* hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utredning om barns och ungdomars hälsa. Motionärerna bygger sin argumentation på sakuppgifter från Barnombudsmannen om hur många barn och ungdomar som lider av psykiska problem.

I *motion So421 av Mona Berglund Nilsson och Märta Johansson (s)* hemställs om ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om socialtjänstens kompetens när det gäller barn till psykiskt sjuka föräldrar. Motionärerna anför att det är viktigt att dessa barns situation uppmärksammas tidigt vilket kan minska riskerna för psykisk ohälsa senare i livet.

I *motion So306 av Rolf Olsson m.fl. (v)* hemställs om tillkännagivanden av vad i motionen anförts om behovet av en kartläggning av situationen för barn till psykiskt sjuka föräldrar (*yrkande 1*) och om en utredning om hur stödinsatser skall kunna byggas upp i hela landet (*yrkande 2*). Motionärerna anför att barnen till föräldrar med psykisk störning allmänt brukar anses som särskilt känsliga och sårbara barn. Det är enligt motionärerna hög tid att uppmärksamma dessa barns situation i syfte att i förlängningen öka möjligheterna till en god utveckling för dem samt för att också aktivt stödja de psykiskt sjuka patienterna i deras roll som föräldrar.

I *motion So330 av Lennart Daléus m.fl. (c)* yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om insatser för psykiskt sjuka föräldrar och deras barn (*yrkande 11*). Motionärerna anför att man i Socialstyrelsens projekt om psykiskt sjuka föräldrar och deras barn bl.a. har konstaterat att det är svårt att få fram uppgifter om antalet underåriga barn med psykiskt sjuka föräldrar. Redovisningssystem saknas inom vuxenpsykiatri och socialtjänsten. En uppskattning är att 20–30 % av de vårdade patienterna har underåriga barn, anför det. Dessutom saknas fungerande samverkan mellan socialtjänst och psykiatri. Vuxenpsykiatri måste tidigt ”upptäcka” dessa barn, för att ge barnen adekvat stöd. Socialtjänsten måste försöka skapa förutsättningar för att stärka de ofta svaga, sociala nätverk som präglar utsatta familjers livssituation.

I *motion So218 av Margareta Andersson (c)* hemställs om tillkännagivanden av att vårdinstitutioner inom vuxenpsykiatri skall ha anmälningsplikt enligt 71 § socialtjänstlagen vad gäller barn till psykiskt sjuka föräldrar (*yrkande 1*) och om att regeringen skyndsamt återkommer med mer konkreta åtgärder i projekt eller permanent form för hur barn till psykiskt sjuka föräldrar skall stödjas (*yrkande 2*). Motionärerna anför att barn till föräldrar med psykiska sjukdomar och funktionshinder är en grupp som inte blir uppmärksammas i samhället. Ofta far de väldigt illa dels av att föräldern betar sig konstigt och oförutsägbart, dels för att de känner sig utanför i kamratgrupper och i skolan.

Tre motioner rör barn till missbrukare.

I *motion So303 av Yvonne Oscarsson m.fl. (v)* begärs ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om att regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att komma med förslag till åtgärder för att ge barn till missbrukare råd och hjälp. Barn och tonåringar har i praktiken mycket svårt att bli sedda och förstådda av samhället och blir därför utan samhällets stöd och hjälp, anför det. Ett annat hinder är sekretessen mellan dem som arbetar med barn och ungdomar. Om hela familjen skall få stöd och hjälp måste olika organ samarbeta. Motionärerna anser att tidiga insatser måste sättas in för att hindra en ogynnsam utveckling för barn till missbrukare.

I motion So330 av Lennart Daléus m.fl. (c) yrkas ett tillkännagivande till regeringen av vad i motionen anförts om barn till missbrukare (*yrkande 10*). Motionärerna pekar på att barn som växer upp i miljöer med alkoholberoende vuxna är utsatta. Många vuxna som är alkoholberoende döljer detta mycket skickligt till dess omgivningen inser vad som sker. Vidare skyddar barnen sina föräldrar varför det många gånger är svårt att upptäcka barnens missförhållanden. Enligt motionärerna behöver dessa barn stöd och kunskap om att de inte är ensamma i denna situation. De frivilligorganisationer som genomför särskilda program inom detta område behöver också stöd.

I motion So478 av Ragnwi Marcelind (kd) och Berit Adolfsson (m) begärs ett tillkännagivande till regeringen om nödvändigheten av att granska kommunernas insatser för att rehabilitera barn till missbrukande och psykiskt sjuka föräldrar i enlighet med kraven i regeringsförklaringen (*yrkande 1*). Motionärerna anför att alla barn skall ha rätt till en bra start i livet och att regeringsförklaringen säger att barnkonventionen skall efterlevas. Barn till missbrukare och psykiskt sjuka är en försummad och utsatt grupp. Motionärerna begär vidare ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om att undersöka möjligheten att genomföra en nationell kampanj för att synliggöra situationen för barn till missbrukare (*yrkande 2*).

En motion handlar om övergivna barn.

I motion So291 av Margareta Viklund (kd) hemställs om ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om att utreda frågan om de övergivna barnen (*yrkande 2*). Motionären pekar på tidningsartiklar som redogör för att det i Sverige i dag finns barn som är helt övergivna. Barn vars föräldrar helt framtalar om för dem att de inte tycker om dem längre och inte vill vara deras föräldrar. Motionären anser att finns anledning att förutsättningslöst och seriöst utreda hur många barn som verkligen är övergivna i ordets rätta bemärkelse och av vilken/vilka orsak/er de i så fall övergivits. Problemet är så pass allvarligt att det kan få djupa konsekvenser för generationer av barn.

Barn i sekter tas upp i en motion.

I motion So447 av Carina Hägg och Eva Arvidsson (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av forskning kring barn i slutna samfund, så att deras situation uppmärksammas. Motionärerna anför att dessa barns kontakt med få vuxna utanför det slutna samfundets kontroll gör att eventuella problem är svåra att upptäcka. Motionärerna anför vidare att vi i dag inte har tillräcklig kunskap om villkoren för dessa barn. Därför bör vikten av forskning understrykas.

En motion behandlar könsstymning.

I motion A807 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) hemställs att regeringen tillkännager vad i motionen anförts om en uppföljning av de förebyggande insatserna mot könsstymning (*yrkande 27*). Riksdagen har tidigare uttalat sig om vikten av att förebygga att könsstymning utförs. Socialstyrelsen bör fortlöpande följa vad som händer och slå larm om nya fall skulle dyka upp.

En motion handlar om barn vars föräldrar skall utvisas efter avtjänat fängelsestraff.

I motion Ju508 av Sven-Erik Sjöstrand (v) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att situationen för de barn vars föräldrar skall utvisas särskilt bör uppmärksammas (*yrkande 4*). Motionären anför att det i huvudsak finns två alternativ att ta ställning till när det gäller barn till utvisade kvinnor, antingen att undersöka om det finns någon släkting eller annan person i hemlandet som kan ta barnet i sin vård eller att hitta ett lämpligt familjehem i Sverige. Det är svåra överväganden.

Bakgrund och tidigare behandling

I *betänkande 1998/99:SoU6* behandlade utskottet motionsyrkanden rörande barn med särskilda behov. I betänkandet, till vilket hänvisas, ges en utförlig redovisning av olika insatser och verksamheter på området (s. 30–35). Samtliga motionsyrkanden avstyrktes. Utskottet anförde i sin bedömning (s. 36–38) bl.a. följande:

Utskottet vidhåller att det är angeläget att barn som utsatts för misshandel och sexuella eller andra övergrepp uppmärksammas mer. Utskottet välkomnar därför den utredning om barnmisshandel som nu tillsatts. Målsättningen är att förhindra att barn misshandlas samt att förbättra samverkan mellan olika verksamheter, kunskaperna hos berörda yrkesgrupper och möjligheterna till stöd och hjälp. – – – Utskottet kan inte se att det nu är påkallat att tillsätta ännu en utredning med uppgift att analysera situationen för särskilt utsatta barn eller att utvidga Barnmisshandelsutredningens direktiv på sätt som föreslås i motionerna – – – Socialstyrelsen har fått regeringens uppdrag att vidareutveckla och sprida metoder för att förebygga könsstympning samt att utvärdera och följa upp de projekt som initieras i detta syfte. – – – När det gäller frågan om barn i sekter anser utskottet att beredningen i Regeringskansliet av betänkandet I God Tro (SOU 1998:113) bör avvaktas.

Reservationer har lämnats i olika delfrågor från v och kd.

Av *budgetpropositionen för år 2000* (volym 6 utg.omr. 9) framgår att *länsstyrelserna* sedan 1995 förfogar över 50 miljoner kronor för utveckling av förebyggande arbete och öppenvårdsinsatser vad gäller utsatta barn. Av propositionen framgår vidare att behovet av barnpsykiatriska insatser har ökat under senare år. Det finns också behov av bättre samverkan mellan landstingets hälso- och sjukvård och kommunernas socialtjänst när det gäller vård och omsorg, anför det. *Regeringen* har mot bakgrund härav den 27 maj 1999 tillkallat en särskild utredare. Utredarens uppgift är att beskriva och analysera de problem som finns i dag vid samverkan mellan landstingens hälso- och sjukvård och kommunernas vård och omsorg på områden där det finns behov och intresse av att samverka.

Av direktiven för *utredningen Landstingens och kommunernas möjlighet att samverka kring vård och omsorg* (dir. 1999:42). framgår att behov av samverkan har uppmärksamrats bl.a. när det gäller insatser för barn och ungdomar där insatser från såväl socialtjänsten som den psykiatriska vården behövs. Uppdraget skall redovisas för regeringen senast den 30 september 2000.

Enligt *regleringsbrev för Folkhälsoinstitutet (FHI)* avseende budgetåret 2000 skall FHI i årsredovisningen för år 2000 ge en lägesbeskrivning avseende vilka insatser som genomförts i syfte att förbättra den psykiska hälsan i befolkningen och då särskilt bland barn och ungdomar.

Utskottet behandlade frågor om samordning av insatser för funktionshindrade i *betänkande 1998/99:SoU11 Handikappolitik m.m.* Utskottet konstaterade då att personer som omfattas av lagen om stöd och service har rätt till en individuell handlingsplan där samtliga stöd- och behandlingsinsatser som görs av såväl kommun som landsting skall redovisas liksom insatser som vidtas av andra organ. Kommunen skall verka för att insatserna samordnas på ett för den enskilde så fördelaktigt sätt som möjligt. Kommunen bör därför aktivt söka kunskap om andra organs åtgärder för den enskilde så att dessa kan redovisas i planen. Utskottet utgick från att detta arbete nu utvecklas i kommunerna och att därigenom riskerna minimeras för att enskilda personer hamnar i kläm mellan olika huvudmän.

Socialstyrelsen har i *SoS-rapport 1999:11 Barn till psykiskt sjuka föräldrar* rapporterat från det 1996 påbörjade projektet om psykiskt sjuka föräldrar och deras barn. I rapporten (s. 12–13) ges bl.a. följande rekommendationer för att ge ett bättre stöd till barn med psykiskt sjuka föräldrar:

Vid riskbedömning bör hänsyn tas till hur föräldrarnas sjukdom samspelar med andra faktorer som interaktion mellan barn och föräldrar, den andre föräldrarnas stöd, relationer i övrigt inom familjen, tillgång till sociala nätverk m.m. – – – Det är viktigt att dessa barns situation uppmärksammas tidigt, vilket skulle kunna minska riskerna för social ohälsa senare i livet. Vuxenpsykiatri har en central ställning när det gäller att ”upptäcka” dessa barn och sätta igång processer i de professionella nätverken. – – – Socialstyrelsens avsikt är att ytterligare granska utformningen av uppföljningssystemet när det gäller hur socialtjänstlagens bestämmelser enligt 71 § efterlevs.

Utskottet behandlade i *betänkande 1998/99:SoU6* även motioner om barn till missbrukare och anförde därvid bl.a. följande:

Utskottet vidhåller att det är mycket angeläget att barn till missbrukande föräldrar tidigt uppmärksammas och erhåller stöd. Även inom detta område förutsätter det att samarbetet mellan exempelvis socialtjänsten, mödra- och barnhälsovården, barnomsorgen, skolan, barnpsykiatri och polisen fungerar väl. Utskottet vidhåller vikten av att berörd personal har erforderlig kompetens och erfarenhet.

Utskottet avstyrkte samtliga motionsyrkanden. (Reservationer lämnades från v, kd, c, mp). Riksdagen följde utskottet.

Barnpsykiatrikommittén har i sitt slutbetänkande *Det gäller livet (SOU 1998:31)* med hänvisning till studier kring barn till psykiskt funktionshindrade påtalat att barn till allvarligt psykiskt funktionshindrade löper en förhöjd risk för störd psykosocial utveckling och för att utveckla en egen psykopatologi under uppväxtåren eller i vuxen ålder. Kommittén föreslår mot bakgrund av bl.a. det anförda att när en förälder vårdas eller söker hjälp för sina psykiska funktionshinder särskilt beaktas barnets behov av information, råd och stöd.

En *parlamentarisk kommitté* (dir. 1998:105) arbetar med *barnmisshandel och därmed sammanhängande frågor*. Utredningen har ett brett uppdrag som bl.a. innefattar att närmare definiera begreppet barnmisshandel, att sammanställa och redovisa kunskapsläget när det gäller möjligheterna att känna igen orsaksmonster, såväl inom den enskilda familjen som i samhället, som kan ligga bakom uppkomsten av barnmisshandel, att se över formerna, omfattningen och inriktningen av det förebyggande arbetet med att förhindra barnmisshandel, att överväga och föreslå olika insatser för att förbättra socialtjänstens arbete med barn som utsätts för misshandel och med deras familjer, och att särskilt uppmärksamma olika samverkansformer och föreslå åtgärder för att avlägsna eventuella hinder för samverkan. Kommittén skall arbeta utåtriktat i syfte att öka medvetenheten om barnmisshandel hos både allmänhet och i verksamheter som möter barn. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 31 mars 2001.

Av 71 § *andra stycket socialtjänstlagen* (1980:620) framgår bl.a. att myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården samt socialtjänsten är skyldiga att genast till socialnämnden anmäla om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialtjänsten behöver ingripa till en underårigs skydd. Som ovan redovisats föreslår Barnpsykiatrikommittén, för att tydliggöra ansvaret att genast anmäla misstankar om att ett barn far illa, att hälso- och sjukvårdslagen, åliggandelagen och skollagen kompletteras med en hänvisning till den aktuella 71 § socialtjänstlagen. Genom dessa kompletteringar bedömer kommittén även att barn som lever i familjer där våld och övergrepp förekommer mellan de vuxna kan ges ett bättre skydd. Enligt kommitténs uppfattning gäller bestämmelserna i 71 § socialtjänstlagen alltid för personal inom hälso- och sjukvården och inom kvinnojourer m.fl. som tar hand om en misshandlad kvinna som har barn hemma.

Frågan om övergivna barn har berörts av *socialministern* i svar på fråga för skriftligt svar (1999/2000:198). I svaret har socialministern anförts att det är oroande och bör uppmärksammas när barn överges av sina föräldrar. Enligt socialministerns mening är det självklart att de barn det är frågan om skall anmälas till socialtjänsten med stöd av 71 § socialtjänstlagen. Han anför vidare att bland uppgifterna i den parlamentariska kommitté som regeringen tillsatt i december 1998 för att utreda barnmisshandel och därmed sammanhängande frågor ingår att behandla svårigheter som finns när det gäller tillämpningen av 71 § socialtjänstlagen.

Betänkandet *I God Tro* har remissbehandlats och är under beredning i Regeringskansliet.

Utskottet behandlade i *betänkande 1998/99:SoU6* även ett motionsyrkande om kvinnlig könsstympning och anförde i denna del bl.a. följande:

Regeringen har genom beslut i september 1998 givit Socialstyrelsen i uppdrag att vidareutveckla och sprida metoder för att förebygga könsstympning av flickor och kvinnor och att därvid initiera projekt i detta syfte. Arbetet skall utföras i samråd med berörda kommuner och landsting, Folkhälsoinstitutet, Integrationsverket, Statens invandrarverk och Statens skolverk. Enligt beslutet bör Socialstyrelsen fortlöpande utvärdera och följa upp de pro-

jekt som initieras i syfte att förbättra kunskapen om förekomsten och omfattningen av könsstympade flickor och kvinnor i Sverige. Uppdraget skall redovisas senast den 1 september 2001.

Motionsyrkandet avstyrktes. (Ej res.) Riksdagen följde utskottet.

Enligt *regleringsbrevet för Socialstyrelsen avseende budgetåret 2000* anslås 4,5 miljoner kronor (av totalt anslagna 9 miljoner kronor för att förverkliga FN:s barnkonvention) till utbildnings- och fortbildningsprogram om FN:s barnkonvention samt till utveckling av metoder för barnkonventionens genomförande. Vidare anslås, av ovan angivna 9 miljoner kronor, 1 miljon kronor till arbete mot kvinnlig könsstympning.

Från *Justitiedepartementet* har inhämtats att Brottsförebyggande rådet (BRÅ) har givits i uppdrag att ta fram statistik över de personer som utvisas med avseende på vilka brott de begått, varifrån de kommer, för hur lång tid de utvisats m.m. För det fall redovisningen av uppdraget ger anledning att anta att barnperspektivet inte beaktas vid tillämpningen av utlänningslagen kan en särskild granskning av barnens situation bli aktuell.

Utskottets bedömning

Barnpsykiatrikommittén har haft regeringens uppdrag att utreda vården och stödet till barn och ungdomar med psykiska problem. I sitt slutbetänkande anför kommittén att insatser för att förebygga psykisk ohälsa bör prioriteras. Kommittén redogör vidare för olika instansers arbete med barn och ungdomar som har psykiska problem. I betänkandet analyseras samarbetet mellan olika verksamheter samt presenteras förslag till hur samarbetet kan förbättras. Regeringen har vidare tillsatt en parlamentarisk kommitté (dir. 1998:105) som har att utreda frågan om barnmisshandel och därmed sammanhängande frågor. Utredningen skall bl.a. uppmärksamma olika samverkansformer samt föreslå åtgärder för att avlägsna eventuella hinder för samverkan. Uppdraget skall redovisas senast den 31 mars 2001. Regeringen har vidare kallat en särskild utredare (dir. 1999:43) att bl.a. genomföra en översyn av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga i syfte att stärka barnperspektivet och barnens rättigheter i denna lag samt föreslå de ändringar som behövs. Uppdraget skall redovisas senast den 31 augusti 2000. Regeringen har även kallat en särskild utredare (dir. 1999:42) med uppgift att beskriva och analysera de problem som finns i dag vid samverkan mellan landstingens hälso- och sjukvård och kommunernas vård och omsorg på områden där det finns behov och intresse av att samverka. Av direktiven framgår bl.a. att behovet av samverkan har uppmärksammats när det gäller insatser för barn och ungdomar med psykiska problem, där insatser från såväl socialtjänsten som den psykiatriska vården behövs. Uppdraget skall redovisas senast den 30 september 2000.

Mot bakgrund av det utredningsarbete som nyligen genomförts eller ännu pågår på området anser utskottet det inte befogat att i dagsläget föreslå riksdagen att tillsätta en utredning med uppgift att analysera situationen för särskilt utsatta barn. De utsatta barnens situation kommer vidare enligt upp-

gift att behandlas i den kommande barnskrivelsen. Motionerna So369 (s), So392 (fp) och So403 (kd) yrkande 2 avstyrks därför.

Utskottet vidhåller sin tidigare redovisade uppfattning att det är angeläget att de barn som utsatts för misshandel och sexuella eller andra övergrepp uppmärksammas mer. Det är även alltjämt utskottets uppfattning att det är viktigt att en väl fungerande samverkan mellan olika myndigheter etableras. Utskottet vidhåller också, eftersom ett omfattande arbete, för att förhindra olika slags övergrepp mot barn, förbättra samverkan mellan myndigheter m.m. pågår, att något initiativ inte bör tas i saken. Motionerna So341 (mp), So425 (v), So449 (s), So485 (s) yrkande 1, Ju719 (m) yrkande 4 och Ju725 (v) yrkande 2 avstyrks.

Enligt lag (1993:389) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) har den enskilde rätt till en individuell handlingsplan där samtliga behandlingsinsatser från såväl kommun och landsting som andra organ skall redovisas. Vidare skall kommunen verka för att insatser från olika organ samordnas. Motion So412 (s) får därför anses i huvudsak tillgodosedd och avstyrks.

Utskottet anser det angeläget att insatser görs för att förebygga psykisk ohälsa hos barn och ungdomar. Ett sådant arbete bedrivs också inom olika samhällssektorer. Vidare har Folkhälsoinstitutet i uppdrag att se över vilka insatser som genomförts i syfte att förbättra den psykiska hälsan i befolkningen och då särskilt bland barn och ungdomar. Frågan kommer dessutom enligt uppgift att behandlas av regeringen i den kommande barnskrivelsen. Något tillkännagivande till regeringen med anledning av motionerna So244 (fp), So263 (fp) yrkande 10, So351 (s) och So403 (kd) yrkande 1 är därför inte erforderligt. Motionerna avstyrks.

Utskottet vidhåller också att det är viktigt att barn till psykiskt sjuka respektive missbrukande föräldrar ges ett bättre stöd. Som utskottet tidigare anfört förutsätter det att samarbetet mellan exempelvis socialtjänsten, mödra- och barnhälsovården, barnomsorgen, skolan, barnpsykiatri och polisen fungerar väl. Barnpsykiatrikommittén har i sitt slutbetänkande presenterat förslag för att förbättra situationen för bl.a. dessa barn. Socialstyrelsen har även nyligen givit rekommendationer för hur barn med psykiskt sjuka föräldrar skall ges ett bättre stöd. Utskottet vill i detta sammanhang även ånyo framhålla vikten av det arbete som frivilligorganisationer gör på det sociala området som komplement till samhällets insatser. Något initiativ från riksdagen med anledning av motionerna So218 (c), So303 (v), So306 (v), So330 (c) yrkande 10 och 11, So421 (s) och So478 (kd, m) behövs dock inte. Motionerna avstyrks.

Utskottet anser det angeläget att åtgärder vidtas till förebyggande av att barn överges av sina föräldrar. Utskottet anser dock att sådana situationer bör kunna förebyggas eller i vart fall uppmärksammas genom den i 71 § socialtjänstlagen föreskrivna anmälningskyldigheten gällande såväl myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom som även andra myndigheter inom hälso- och sjukvården samt socialtjänsten. Utskottet anser inte att något

tillkännagivande om att saken behöver utredas i särskild ordning är nödvändigt. Motion So291 (kd) yrkande 2 avstyrks därför.

Vad beträffar frågan om barn i sekter vidhåller utskottet att beredningen i Regeringskansliet bör avvaktas. Motion So447 (s) avstyrks.

Socialstyrelsen har genom ett beslut i september 1998 regeringens uppdrag att vidareutveckla och sprida metoder för att förebygga könsstypning av flickor och kvinnor och att därvid initiera projekt i detta syfte. Arbetet skall utföras i samråd med berörda kommuner och landsting, Folkhälsoinstitutet, Integrationsverket, Statens invandrarverk och Statens skolverk. Enligt beslutet bör Socialstyrelsen fortlöpande utvärdera och följa upp de projekt som initieras i syfte att förbättra kunskapen om förekomsten och omfattningen av könsstypade flickor och kvinnor i Sverige. Uppdraget skall redovisas senast den 1 september 2001. Motion A807 (fp) yrkande 27 får därmed anses tillgodosedd.

Utskottet delar bedömningen att det är viktigt att barn till föräldrar som skall utvisas efter avtjänat fängelsestraff uppmärksammas. Utskottet anser det angeläget att dessa barn får allt stöd och all hjälp som de kan behöva. Något tillkännagivande från riksdagen behövs dock inte. Motion Ju508 (v) yrkande 4 avstyrks.

Omhändertagande av barn m.m.

Motionerna

I *motion So264 av Thomas Julin m.fl. (mp)* begärs ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om en tydlig lagstiftning som reglerar omhändertagandet och utredningsförfarandet vid omhändertagandet av barn (*yrkande 1*). En lagstiftning liknande bestämmelserna i rättegångsbalken om utredningar i brottmål behövs enligt motionärerna när det gäller utredningar inom socialtjänsten. Motionärerna begär också ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om en plan för vård och återförening vid familjehemsplaceringar (*yrkande 4*). Motionärerna anser att det skall vara obligatoriskt att upprätta en åtgärdsplan för familjen och för barnet vid alla utredningar där en placering planeras. Alla inblandade parter skall, om möjligt, vara överens om planen, vilken skall ta sikte på en återförening. Motionärerna yrkar vidare ett tillkännagivande om syskonplacering (*yrkande 5*). Enligt motionärerna måste man eftersträva att syskon om möjligt placeras i samma familjehem eller i vart fall inte längre ifrån varandra än att de kan ha en normal kontakt. I motionen hemställs vidare om ett tillkännagivande om vad i motionen anförts om barnens rätt till släktkontakt (*yrkande 6*). Motionärerna anser att ett barn som är familjehemsplacerat, om det inte finns mycket speciella skäl som talar däremot, måste ha samma rätt som alla andra barn att få träffa sina anhöriga när hon eller han själv vill det. Motionärerna begär även ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om obligatorisk utbildning av familjehemsföräldrar (*yrkande 7*). Motionärerna pekar på att ett bra familjehem är förutsättningen för en lyckad placering. Därför är det viktigt att familjehemmen håller en genomgående hög standard. Motionärerna hemställer också

om ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om oanmälda kontrollbesök (*yrkande 8*). Motionärerna menar att kvaliteten hos familjehemmen skall säkras genom att socialtjänsten gör oanmälda kontrollbesök. Motionärerna yrkar slutligen att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mjuk utslussning från familjehem (*yrkande 9*). Motionärerna pekar på att många familjehemsplacerade barn känner sig utkastade när de blir 18 år. De kan då stå utan både familjehemsföräldrar och biologisk familj. Därför måste möjlighet finnas till en mjuk utslussning med möjlighet att komma tillbaka till familjehemmet.

I *motion So450 av Kenneth Johansson m.fl. (c)* yrkas att riksdagen hos regeringen begär en undersökning av huruvida barnperspektivet fått genomslag i socialtjänstens arbete samt om anmälningsplikten fungerar och vid behov föreslår åtgärder (*yrkande 2*).

I *motion So388 av Anna Åkerhielm (m)* yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bristande rättssäkerhet i handläggningen av LVU-ärenden. Motionären pekar på att de utredningar som Statens institutionsstyrelse, SiS, genomför av omhändertagna unga människor sker med en utredningsteknik som tar åtta veckor i anspråk. Denna tidrymd är densamma som maximalt får gå från det att socialnämndens beslut om omhändertagande fattas och till den dag länsrätten skall ta upp målet till avgörande. Det innebär enligt motionären att det i praktiken vid denna tidpunkt inte föreligger en färdig utredning som kan ligga till grund för socialnämndens ansökan om vård m.m.

I *motion So275 av Ragnwi Marcelind och Ingemar Vänerlöv (kd)* hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att uppdra åt Socialstyrelsen att dels se över och utarbeta detaljerade regler för hur en § 50-utredning skall gå till (*yrkande 1*), dels ange riktlinjer för att en § 50-utredning inte får ta mer än två månader om det inte föreligger synnerliga skäl eller att åklagare väckt åtal rörande misshandel eller annan allvarlig brottslig handling mot barn (*yrkande 2*). Motionärerna pekar på att socialtjänsten relativt godtyckligt kan inleda en § 50-utredning och utsätta föräldrar och barn för genomgripande åtgärder utan att det påvisas att egentliga skäl att ingripa föreligger, eller att det finns några indicier som påvisar att barnet verkligen farit illa. Reglerna för hur en utredning skall gå till behöver därför stramas upp.

I *motion So489 av Ingrid Burman m.fl. (v)* begärs ett tillkännagivande av att en särskild utredare bör tillsättas för att göra en översyn av reglerna för umgängesresor för att säkerställa barns rätt att träffa sina föräldrar (*yrkande 7*). Motionärerna pekar på att det i socialtjänstlagens portalparagraf finns skrivningar som beaktar barnens bästa. Barn och unga skall få stöd och hjälp i samband med adoptions-, vårdnads- och umgängesärenden. Enligt motionärernas uppfattning bör barnen också ha rätt att träffa sina föräldrar, även om de lever långt ifrån varandra. Dessvärre lägger ekonomin hinder i vägen för många föräldrars möjligheter att använda sig av sin umgängesrätt.

I en motion berörs familjerådslag.

Bakgrund och tidigare behandling

I betänkande 1998/99:SoU6 behandlade utskottet bl.a. ett antal motioner från den allmänna motionstiden 1998, flera liknande de nu aktuella – t.ex. en motion från Miljöpartiet med i huvudsak samma innehåll som motion So264 yrkandena 1–7. Samtliga motionsyrkanden avstyrktes. Riksdagen följde utskottet. I betänkandet gavs vidare en bakgrundsbeskrivning över ett antal frågeställningar gällande omhändertagande av barn m.m., vartill hänvisas (s. 41–43). I sin bedömning (s. 43 f.) anförde utskottet bl.a. följande:

När det gäller syskonplacering, släktkontakt och stöd till vårdnadshavarna efter ett omhändertagande, vidhåller utskottet sin inställning såsom den redovisats i betänkande 1997/98:13. Vid placeringar av barn utanför familjen skall strävan vara att barnet om möjligt skall återförenas med sina biologiska föräldrar. Utskottet kan dock inte ställa sig bakom kravet att det skall vara obligatoriskt för socialtjänsten att vid familjehemsplaceringar upprätta en sådan vårdplan som avses i motion So308 yrkande 9. – – – Utskottet vidhåller också att familjehemsföräldrarna måste få utbildning och handledning, såväl före som under pågående uppdrag, samt att det är angeläget att arbetet med att utveckla och stärka familjehemsvården fortsätter. – – – Projektet med familjerådslag har nu utvärderats. Enligt rapporten från utvärderingen av projektet bör familjerådslag betraktas som en metod bland andra inom socialt barnvårdsarbete. De kommuner som är intresserade av att använda familjerådslag kan få hjälp med att komma i gång med att tillämpa modellen. Utskottet ser positivt på att det berörda barnets nätverk genom användningen av familjerådslag får ökad betydelse i det sociala arbetet – – –.

Socialtjänstlagens regler om vård i familjehem avser inte bara barn; också vuxna personer kan komma i fråga för sådan vård (22–24 §§ socialtjänstlagen, SoL). I lagen finns emellertid vissa bestämmelser till skydd för underåriga som placeras för vård i familjehem. Således föreskrivs i 25 § SoL att socialnämndens medgivande fordras innan en underårig får tas emot för stadigvarande vård och fostran i ett enskilt hem som inte tillhör hans föräldrar eller någon annan som har vårdnaden om honom. Innan ett medgivande lämnas måste förhållandena i det enskilda hemmet vara utredda. Av 26 § SoL följer vidare att socialnämnden har ett ansvar att följa och stödja pågående placeringar utanför hemmet. Beträffande omfattningen av socialnämndens ansvar i detta avseende anförts i proposition 1996/97:124 bl.a. följande:

Bestämmelserna om socialnämndens skyldighet att följa vården i familjehem finns i 39 § Socialtjänstförordningen (SoF). Enligt denna bestämmelse skall nämnden fortlöpande, genom personliga besök och på annat lämpligt sätt, hålla sig väl förtrogen med förhållandena i hemmen och ge dessa behövt stöd. Regeringen vill understryka betydelsen av denna bestämmelse som syftar till att både uttrycka principen om ett sammanhållet vårdansvar och att inskräpa betydelsen av att socialtjänsten kontinuerligt följer upp de placeringar som görs i familjehem.

I *budgetpropositionen för år 2000* (volym 6 utg.omr. 9) anför regeringen att det av länsstyrelsernas årsrapporter för år 1998 framgår att socialtjänsten i sitt barnavårdsarbete har utvecklat sin förmåga att se till barnets bästa.

Regeringen har i ett beslut den 3 juni 1999 kallat en särskild utredare (dir. 1999:43) att göra en översyn av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) i syfte att stärka barnperspektivet och barnets rättigheter enligt lagen. Utredarens uppdrag avser även att pröva hur barns behov av uppföljningskontakt med socialtjänsten skall kunna tillgodoses i de fall då föräldrarna inte vill samarbeta med socialtjänsten. Uppdraget, som skall redovisas senast den 31 augusti 2000, avser dessutom att dels undersöka möjligheterna att minska osäkerheten i tillvaron för barn i långvarig familjehemsvård, dels analysera hur föräldrabalkens bestämmelser om vårdnadshavarens rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnet förhåller sig till bestämmelserna om barns rätt att komma till tals i frågor som rör barnet.

Från *Socialstyrelsen* har inhämtats att planering har påbörjats för utfärdande av allmänna råd samt en handbok vad gäller handläggning och dokumentation vid socialtjänstens barnavårdsutredningar (s.k. § 50-utredningar). Utformningen av handboken kommer i första hand att inrikta sig på att belysa hur en utredning skall genomföras på ett rättssäkert sätt. I andra hand kommer handboken också att erbjuda exempel på vilka praktiska metoder som kan användas vid en barnavårdsutredning.

I *betänkande 1998/99:SoU9 Socialtjänstfrågor* behandlade utskottet ett motionsyrkande om att barn har rätt att träffa sina föräldrar och att kostnaden för umgängesresor därför skall omfattas av rätten till bistånd. Utskottet hänvisade i sin bakgrundsbeskrivning till att utskottet i *betänkande 1996/97:SoU18* uttalat att det inte hade något att invända mot att umgängesresor för barn liksom barns rätt till vård och behandling lades utanför rätten till bistånd enligt 6 f § socialtjänstlagen. Utskottet anförde i sin bedömning att det inte hade ändrat inställning i frågan om vad som bör ingå i rätten till bistånd. Motionsyrkandet avstyrktes. (Res. v.) Riksdagen följde utskottet.

Utskottets bedömning

En översyn av lagen med särskilda bestämmelser om vård unga (LVU) pågår för närvarande och skall redovisas sensommaren 2000. Utskottet anser att resultatet av denna översyn bör avvaktas. Motionerna So264 (mp) yrkande 1, So388 (m) och So450 (c) yrkande 2 avstyrks.

När det gäller återförening vid familjehemsplaceringar, syskonplacering, släktkontakt och obligatorisk utbildning och handledning av familjehemsföräldrar vidhåller utskottet sin inställning som den redovisats i betänkandena 1997/98:SoU13 och 1998/99:SoU6 och avstyrker därmed motion So264 (mp) yrkandena 4–7.

Utskottet anser att de bestämmelser i socialtjänstlagen och socialtjänstförordningen som reglerar socialtjänstens ansvar för de barn som skall placeras, respektive redan vistas, i familjehem ger barnen ett tillfredsställande skydd.

Utskottet kan därför inte ställa sig bakom kravet på att socialtjänsten skall göra oanmälda kontrollbesök i familjehemmen. Motion So264 (mp) yrkande 8 avstyrks därför.

Gällande regler i socialtjänstlagen innefattar inte något hinder mot en mjuk utslussning från familjehem. Utskottet anser därför inte att ett tillkännagivande härom till regeringen är nödvändigt. Motion So264 (mp) yrkande 9 avstyrks.

Socialstyrelsen har enligt uppgift börjat planera för utfärdande av allmänna råd samt en handbok avseende hur en utredning enligt 50 § socialtjänstlagen skall bedrivas. Motion So275 (kd) får därför anses i huvudsak tillgodosedd.

I betänkande 1996/97:SoU18 anförde utskottet i sin bedömning vad gäller frågan om huruvida kostnaden för umgängesresor skall omfattas av biståndet att utskottet inte hade något att invända mot att dessa poster lades utanför rätten till bistånd enligt 6 f § socialtjänstlagen. Utskottet erinrade i sammanhanget vidare om att socialnämnden enligt förslaget till ändring i 1 § socialtjänstlagen, i alla ärenden som rör barn, särskilt skall beakta vad hänsynen till barnets bästa kräver. Utskottet har inte ändrat inställning i frågan. Utskottet avstyrker därför motion So489 (v) yrkande 7.

När det gäller familjerådslag vidhåller utskottet sin inställning som den redovisats i betänkande 1998/99:SoU6. Motion So264 (mp) yrkandena 2 och 3 avstyrks därför.

Hälso- och sjukvårdsfrågor

Motionerna

Fyra motioner handlar om amning.

I *motion So279 av Berit Adolfsson och Inger René (m)* begärs ett tillkännagivande om att Innocentideklarationens intentioner skall genomföras i Sverige (*yrkande 1*). Motionärerna påtalar att Sverige skrev på Unicef:s Innocentideklaration 1991. Där anges att regeringen senast 1995 skall ha utsett en nationell amningssamordnare och en nationell amningskommitté. Fortfarande har ingenting av detta skett. Vidare yrkar motionärerna att regeringen ges till känna vad i motionen anförts om en amningssamordnares uppgifter och forskningsinsatser för att förbättra och uppmuntra kvinnor att amma sina barn (*yrkande 2*). En amningssamordnares arbetsuppgifter skulle kunna vara att t.ex. utarbeta ett nationellt amningsprogram samt integrera detta i de övergripande hälso- och utvecklingsprogrammen. Som exempel på viktiga områden som fordrar forskningsinsatser nämner motionärerna effekten på amningen av tidig hemgång från BB. Slutligen yrkar motionärerna ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om att i regleringsbrev till Folkhälsoinstitutet ange att stöd till amning skall utgå till frivilliga krafter och bli ett komplement till sjukvården (*yrkande 3*).

I *motion So356 av Ewa Larsson m.fl. (mp, s, v, kd, fp)* har ett, med yrkande 1 i föregående motion nära överensstämmande yrkande framförts där motionä-

terna hemställer att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att i Folkhälsoinstitutets och Socialstyrelsens regeringsbrev skriva in att amning är en prioriterad fråga. Motionärerna anför att regeringen, i stället för en nationell amningssamordnare, valt att lägga uppgiften på två myndigheter, Folkhälsoinstitutet och Socialstyrelsen. Från dessa har man gemensamt utsett en ”expertgrupp” som träffas och samarbetar. Detta har motionärerna i dagsläget inte något att erinra mot, men betonar att det tydligt och klart bör framgå att detta är en prioriterad fråga i Folkhälsoinstitutets och Socialstyrelsens verksamheter.

I *motion So422 av Monica Green m.fl. (s)* yrkas regeringen ges till känna vad i motionen anförts om ökade insatser för amningshjälp. Motionärerna påpekar att det numera inte råder några delade meningar om att amning är det absolut bästa för de nyfödda barnen. Samhället bör därför visa stort intresse för att så många mammor som möjligt får chansen att amma sina barn.

I *motion So417 av Rigmor Ahlstedt m.fl. (c)* begärs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av att med olika samhällsinsatser stödja arbetet med att främja amning.

En motion handlar om smärtbehandling av barn.

I *motion So263 (fp) av Kerstin Heinemann m.fl.* begärs ett tillkännagivande om smärtbehandling av barn (*yrkande 12*). Enligt motionärerna behöver behandlingsprinciperna förbättras, bl.a. genom ökad utbildning, regelbundet användande av smärtanalys och smärtintensitetsmätning samt regelbundna kontakter med smärtbehandlingsteam. Motionärerna anser också att det behövs ökad information till barn och föräldrar om smärta och smärtbehandling.

En motion handlar om plötslig spädbarnsdöd.

I *motion So446 av Björn Kaaling m.fl. (s)* begärs ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om stöd till Föräldraföreningen Plötslig Spädbarnsdöd. Motionärerna anför att Föräldraföreningen Plötslig Spädbarnsdöd är en ideellt arbetande förening som sedan starten 1986 varit ett viktigt komplement till sjukvården genom det stöd föreningen ger till föräldrar som tappat fotfästet i tillvaron och där sjukvårdens resurser inte alltid räcker till att stödja. Motionärerna anser det viktigt att Föräldraföreningen Plötslig Spädbarnsdöd ges förutsättningar att fortsätta den stödjande verksamheten.

En motion rör fetalt alkoholsyndrom (FAS).

I *motion So366 av Ragnwi Marcelind och Fanny Rizell (kd)* yrkas tillkännagivanden av vad i motionen anförts om fetalt alkoholsyndrom (FAS) (*yrkandena 1–3*). Motionärerna pekar på att det förebyggande arbetet hittills inte har givit något positivt resultat varför man inte kan nöja sig med att utgå från att barnvårdscentralerna ger information till alla gravida kvinnor. Det förebyggande arbetet behöver utvärderas. Det är enligt motionärerna vidare viktigt att de som dagligen konfronteras med gravida kvinnor får möjlighet till god utbildning angående FAS och mycket stöd i det svåra arbetet. För att det förebyggande arbetet skall lyckas krävs ett intensifierat och förbättrat

En motion handlar om ungdomsmottagningarnas arbete.

I *motion So330 av Lennart Daléus m.fl. (c)* yrkas ett tillkännagivande till regeringen av vad i motionen anförts om ungdomsmottagningarnas arbete och allsidiga kompetens (*yrkande 8*). Motionärerna betonar att ungdomsmottagningarnas arbete med sex- och samlevnadsfrågor är betydelsefullt. Mottagningarna bör ha tvärvetenskaplig och mångkulturell kompetens så att ungdomar med olika bakgrund kan känna förtroende för mottagningen.

Vikten av tidig screening av hörselskador berörs i en motion.

I *motion So266 av Inger Lundberg (s)* begärs ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om vikten av tidig screening av hörselskador i syfte att underlätta en god språkutveckling hos barn. Motionären pekar på att den tidiga språkutvecklingen spelar en viktig roll för ett barns möjlighet att få ett fullödigt språk. Döva och hörselskadade barn som inte får en fullgod diagnos i ett tidigt skede löper stor risk att inte få den stimulans i form av teckenspråk och andra stimulanser och tekniska hjälpmedel som kompenserar hörselnedsättningen.

Två motioner rör barns och ungdomars behov av habilitering.

I *motion So411 av Nils-Göran Holmqvist (s)* begärs ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om synskadade barns och ungdomars tillgång till habilitering. Motionären pekar på att landstingens barn- och ungdomshabilitering är ett stöd för barn med funktionshinder och deras familjer, både medicinskt, socialt, psykologiskt och pedagogiskt. Habilitering skall erbjudas alla som är bosatta inom landstinget enligt hälso- och sjukvårdslagen. Enligt motionären är det dock vid ytterst få av landstingens habiliteringar som barn med enbart synskada och deras familjer får tillgång till habiliteringens resurser.

I *motion So454 av Sonja Fransson (s)* begärs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en habiliteringsutredning. Motionärerna pekar på att habiliteringen ser mycket olika ut över landet, både vad gäller vilka insatser barn och familj får, hur stödet ges och i vilken omfattning samt vilka barn som habiliteringen tar emot.

En motion handlar om sjukvårdsavgifter.

I *motion So472 av Yilmaz Kerimo (s)* yrkas ett tillkännagivande om behovet av en översyn av sjukvårdsavgifter för barn och ungdomar under 20 år. Motionären anför att barn och ungdom under 20 år är avgiftsbefriade i öppen sjukvård i vissa av landets län. Uppgifter har under den senaste tiden framkommit om att barnfamiljer i vissa fall avstår från att söka vård av ekonomiska skäl.

Utskottet behandlade frågan om amning senast i *betänkande 1998/99:SoU1*. Utskottet anförde då (s. 52) följande:

Utskottet delar uppfattningen i motionerna om amningens fördelar och av att det finns behov av information om amning. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att utskottet i våras uttalat att amning är en viktig förebyggande friskvårdsinsats samt att utskottet därför såg mycket positivt på den ökande amningsfrekvensen i Sverige. Den är sannolikt den högsta i i-länderna. Utskottet konstaterade vidare att arbetet med att göra sjukhusen amningsvänliga och på andra sätt stimulera amning fortsätter men att riksdagen inte borde ta något initiativ i frågan (1997/98:SoU13). Utskottet vidhåller denna bedömning. Rutiner, utbildning, information och attityder om amning i samband med förlossningen och vistelsen på BB, men även i samband med mödrahälsovården, är sådana organisatoriska frågor som det ankommer på sjukvårdshuvudmännen att besluta om. Utskottet har erfarit att Amningshjälpen är ett värdefullt komplement som frivilligorganisation. Motionerna – – – avvisas.

Socialstyrelsen har givit ut *Amning och bröstmjölk ersättning, SoS-rapport 1999:14*, svensk tillämpning av den internationella koden för marknadsföring av bröstmjölk ersättningar och Socialstyrelsens vägledning för personal vid rådgivning. Denna vägledning ersätter Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 1983:2) och föreskrifter (SOSFS 1983:21) om koden. I vägledningen anförts att amningsrådgivning ges av hälso- och sjukvårdspersonal inom mödrahälsovård, förlossningsvård med eftervårdsavdelningar samt barnhälsovård. Det anförts att det är angeläget att attityder och budskap är så lika som möjligt i hela vårdkedjan så att motsägelsefulla budskap och råd kan undvikas.

Regeringen har i ett beslut den 30 september 1999 beviljat Amningshjälpen stöd ur Allmänna arvsfonden med 1 080 000 kr för utökad amningsinformation till invandrarkvinnor och unga mammor. Beloppet avser kostnader under det första året av en treårig projekttid.

Från Socialdepartementet har inhämtats att regeringen anser sig leva upp till Innocentideklarationens krav på amningssamordnare och nationell amningskommitté genom det arbete med amning som utförs av å ena sidan Folkhälsoinstitutets barngrupp och å andra sidan Socialstyrelsens expertgrupp på barn- och ungdomsfrågor. Socialstyrelsen tar även fram årlig statistik vad beträffar amningens omfattning.

I *betänkande 1998/99:SoU6* behandlade utskottet bl.a. ett antal motioner från den allmänna motionstiden 1998 gällande vissa hälso- och sjukvårdsfrågor rörande barn. I betänkandet gavs vidare en bakgrundsbeskrivning, gällande frågeställningar med denna anknytning, vartill hänvisas (s. 46–48). Med anledning av motionsyrkanden gällande ungdomsmottagningarnas viktiga roll anförde utskottet bl.a. följande:

Barnpsykiatrikommittén har betonat ungdomsmottagningarnas viktiga roll när det gäller att tidigt fånga upp och ge stöd åt ungdomar med olika problem. Vidare har Socialstyrelsen fått i uppdrag att göra en översyn av ungdomsmottagningarnas förebyggande verksamhet. Mot bakgrund härav anser

utskottet att riksdagen inte bör ta något initiativ i anledning av motionerna – –. Dessa avstyrks. (Res. v.)

Med anledning av ett motionsyrkande angående smärtlindring för barn anförde utskottet bl.a. följande:

Utskottet delar regeringens uppfattning att det är viktigt att sjukvården, vid barns vistelse på sjukhus, tar hänsyn till barnens behov och inte åstadkommer onödigt lidande eller psykiska påfrestningar. Socialstyrelsen har regeringens uppdrag att undersöka möjligheterna att utarbeta riktlinjer för de kvalitetskrav som Nordisk standard för omsorg om barn och unga formulerat för att tillgodose barns behov vid vistelse på sjukhus. I avvaktan på resultatet av detta arbete bör motion – – – avslås. (Res. fp.)

I *betänkande 1997/98:SoU13 Barnfrågor* konstaterade utskottet att Föräldraföreningen Plötslig Spädbarnsdöd utför ett angeläget arbete. Föreningen erhöll stöd från Folkhälsoinstitutet. Utskottet ansåg inte att bestämmelserna om statligt organisationsstöd borde ändras, vilket hade föreslagits i en motion.

Frågan om fortsatt stöd till verksamhet gällande plötslig spädbarnsdöd har berörts av *socialministern* i svar på fråga för skriftligt svar (1999/2000:452). I svaret har socialministern anført bl.a. att staten genom Medicinska forskningsrådet ger medel till forskning inom området och att förebyggande insatser genom bl.a. mödra- och barnhälsovården samt ökad kunskap och forskning om spädbarnsdöd är frågor som prioriteras högt inom regeringen. Han har även anført att hans förhoppning är att *Föräldraföreningen Plötslig Spädbarnsdöd* kommer att finna en lösning på sin ekonomiska situation bl.a. genom stöd från kommuner och landsting. Frågan har därefter, efter interpellation (1999/2000:221) ånyo berörts av *socialministern*. Han har bl.a. anført att den statligt finansierade forskning som bedrivs inom området plötslig spädbarnsdöd är mycket framgångsrik och att forskningen kring spädbarnsdöd har en framskjuten position. Vad beträffar frågan om fortsatt organisationsstöd till Föräldraföreningen Plötslig Spädbarnsdöd har socialministern hänvisat till gällande regler för organisationsstöd och betonat att det faktum att föreningen inte har fått något stöd inte innefattar något ställningstagande till föreningens värde och betydelse som riksorganisation.

Utskottet behandlade i *betänkande 1998/99:SoU6* frågan om fetalt alkoholsyndrom (FAS). Utskottet anförde följande (s. 49):

Utskottet vidhåller att det är ytterst angeläget att informera om riskerna med att använda alkohol och droger under graviditeten. Viktiga insatser görs redan bl.a. inom mödrahälsovården och genom Folkhälsoinstitutets försorg. Den nationella ledningsgruppen för alkohol- och narkotikaförebyggande insatser arbetar bl.a. med att påverka människors vanor och förhållningssätt till alkohol. Oberoende Alkoholsamarbetet (OAS) har också tagit initiativ när det gäller att förmå kvinnor att avstå från alkohol under graviditeten. Motionerna – – – är i huvudsak tillgodosedda och avstyrks därför. (Ej res.) Riksdagen följde utskottet.

Från Socialstyrelsen har inhämtats att sedan lång tid tillbaka föreligger en praxis att vid barnavårdscentralerna i samband med den s.k. fyraårs-

kontrollen företa hörselundersökningar. Några rekommendationer härom har inte utfärdats av Socialstyrelsen och enligt uppgift inte heller av Landstingsförbundet.

I *betänkande 1998/99:SoU10 Hälsa- och sjukvårdsfrågor m.m.* gavs en bred redogörelse för riksdagens beslut om riktlinjer för prioriteringar inom hälso- och sjukvården vartill hänvisas (s. 73–74).

Regeringen har den 23 oktober 1997 tillkallat en delegation (*Prioriteringsdelegationen, S 1997:20*) med uppgift att bl.a. sprida information och kunskap om riktlinjerna för prioriteringar i hälso- och sjukvården och de etiska värderingar som ligger till grund för dessa. Delegationens arbete skall vara slutfört senast vid utgången av år 2000.

Motionsyrkanden om vård och behandling av olika sjukdomar behandlades senast av utskottet i det ovan nämna *betänkande 1998/99:SoU10*. Utskottet anförde i sin bedömning bl.a. att utskottet ställt sig bakom riktlinjer för prioriteringar inom hälso- och sjukvården, vilka inte låter sig förenas med någon ”lista” där vissa sjukdomar generellt prioriteras före andra. De aktuella motionerna avstyrktes. Reservationer i olika delfrågor från m, kd, c, fp, mp. Riksdagen följde utskottet (rskr. 1998/99:198).

Utskottet behandlade i *betänkande 1998/99:SoU6* (s. 44 f.) ett par motionsyrkanden om patientavgifter inom barnsjukvård. Utskottet anförde att enligt 26 § hälso- och sjukvårdslagen får vårdavgifter tas ut enligt grunder som landstinget eller kommunen bestämmer i den mån annat inte är föreskrivet och att återinförande av patientavgifterna inom barnsjukvården inte är en fråga för riksdagen. Utskottet erinrade i sammanhanget om att riksdagen antagit riktlinjer för prioriteringar inom hälso- och sjukvården. Motionerna avstyrktes. (Ej res.)

Nationella folkhälsokommittén har i delbetänkandet *Hälsa på lika villkor – andra steget mot nationella folkhälsomål* (SOU 1999:137) behandlat frågan om psykisk hälsa. Kommittén anför att de viktigaste målen i detta sammanhang är att den psykiska hälsan hos barn och vuxna skall förbättras. Enligt kommittén är det, för att tidigt kunna identifiera en psykosocial problematik, särskilt viktigt att öka den psykosociala kompetensen hos personal som arbetar med mödrar, barn och ungdomar (s. 490).

I *budgetpropositionen för år 2000* (utg.omr. 9 s. 84) uppger regeringen att Socialstyrelsen har funnit stora skillnader mellan landstingen när det gäller resurser för rehabilitering respektive råd och stöd (Barn och ungdomar med funktionshinder – en kartläggning av rehabiliteringsinsatser enligt HSL och råd och stöd enligt LSS).

Utskottets bedömning

Utskottet delar uppfattningen i motionerna om amningens fördelar såväl ur social som ur medicinsk synvinkel. Utskottet vidhåller att det är mycket viktigt med information om amning eftersom det är en viktig friskvårdsin-

sats. Utskottet ser mycket positivt på åtgärder för att på alla sätt göra sjukhusen amningsvänliga och på andra sätt stimulera amning. Rutiner, utbildning, information och attityder till amning i samband med förlossning och vistelse på BB – men även i samband med mödrahälsovård – är dock sådana frågor som det ankommer på sjukvårdshuvudmännen att besluta om. Utskottet konstaterar att Socialstyrelsen nyligen givit ut en rapport på området samt att styrelsen samarbetar med Folkhälsoinstitutet i frågan. Motionerna So279 (m), So356 (mp, s, v, kd, fp), So417 (c) och So422 (s) är i huvudsak tillgodosedda.

Utskottet vill återigen understryka vikten av att sjukvården tar hänsyn till barnens behov av smärtbehandling och inte vållar dem onödigt smärta eller psykiskt lidande. Utskottet anser alltså att resultatet av det arbete som Socialstyrelsen bedriver inom området och som skall redovisas i december 2000 bör avvaktas varför motion So263 (fp) yrkande 12 avstyrks.

Utskottet anser att Föräldraföreningen Plötslig Spädbarnsdöd har en viktig funktion att fylla. Utskottet anser dock inte att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av motion So446 (s).

Utskottet vill ånyo framhålla att det är ytterst angeläget att informera om riskerna med att använda alkohol och andra droger under graviditeten. Viktiga insatser görs redan inom mödrahälsovården och genom Folkhälsoinstitutets försorg. Något tillkännagivande är därför inte erforderligt. Motion So366 (s) avstyrks.

När det gäller ungdomsmottagningarnas arbete vidhåller utskottet sin inställning såsom den redovisats i betänkande 1998/99:SoU6 och avstyrker därmed motion So330 (c) yrkande 8.

Utskottet delar uppfattningen i motion So266 (s) att det är angeläget att tidigt upptäcka döva och hörselskadade barn för att på bästa sätt kompensera hörselnedsättningen. Utskottet anser dock inte att något särskilt tillkännagivande behövs. Motionen avstyrks.

Utskottet behandlar varje år ett stort antal motionsyrkanden från den allmänna motionstiden om insatser mot olika sjukdomar. Utskottet har tidigare regelmässigt uttalat att utskottet inte ställer sig bakom motionskrav om att satsningar bör göras på enskilda sjukdomar eller om att vården bör organiseras på ett visst sätt. Att bedöma sådana frågor är enligt utskottet i första hand en fråga för sjukvårdshuvudmännen. Utskottet vidhåller denna bedömning varför motionerna So411 (s) och So454 (s) avstyrks.

Enligt 26 § hälso- och sjukvårdslagen får vårdavgifter tas ut enligt grunder som landstinget eller kommunen bestämmer i den mån inte annat är föreskrivet. Huruvida patientavgifter skall förekomma inom barnsjukvården är således inte en fråga för riksdagen. Motion So472 (s) avstyrks.

Motionerna

I *motion So263 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp)* yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av barnhälsovetenskap (*yrkande 11*). Motionärerna anser att satsningar behöver göras inom ett nytt område inom forskning och utbildning, nämligen barnhälsovetenskap. Internationella hälsostراتيجier och folkhälsovetenskapens arbetssätt skulle där kombineras med barnens särskilda behov av skydd. Utbildningen skall enligt motionärerna var uppbyggd på inslag från olika slags vetenskapsområden och inriktas på barn och barns behov.

I *motion So365 av Fanny Rizell m.fl. (kd, c, fp)* begärs att riksdagen genom omprioriteringar i statsbudgeten anvisar medel för en förstärkning av barns och ungdomars verksamhet. Årets budget redovisar inga ökade bidrag till fritidsverksamheten. Det finns enligt motionärerna anledning för riksdagen att göra markeringar, som en stimulans till folkrörelserna för att de skall kunna ytterligare förbättra sitt oftast väl fungerande arbete.

I *motion So384 av Tuve Skånberg och Rolf Åbjörnsson (kd)* hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till en nationell handlingsplan för att förebygga självdestruktiva handlingar och självmord bland barn och ungdomar. Motionärerna anför att Sverige länge har haft en oförändrad och hög frekvens av självmord bland ungdom. Folkhälsoinstitutet bör ges i uppdrag att sammanställa en nationell handlingsplan för att förebygga självdestruktiva handlingar och självmord bland i synnerhet barn och unga.

I *motion So324 av Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp)* begärs ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om en utredning med syfte att studera hälsotillståndet hos barn och ungdomar med invandrarbakgrund (*yrkande 1*). Motionärerna pekar på att barn med invandrarbakgrund har ett större behov av kroppssjukvård än genomsnittet.

I *motion So357 av Birger Schlaug m.fl. (mp)* hemställs om tillkännagivanden av vad i motionen anförts om dels att frågan med förebyggande arbete för barns och ungdomars psykiska ohälsa prioriteras i berörda myndigheters regleringsbrev (*yrkande 1*), dels att barns och ungdomars psykiska ohälsa skall ses som ett folkhälsoproblem (*yrkande 2*).

Bakgrund och tidigare behandling

I *betänkande 1998/99:SoU6* behandlades ett motionsyrkande om behovet av barnhälsovetenskap. Utskottet anförde i sin bedömning att regeringen i forskningsproposition 1996/97:5 anförde att det är viktigt med en kontinuerlig och bred forskning om barns villkor och om hur barns hälsa utvecklats. Vidare pekade utskottet på att Socialstyrelsen i Folkhälsorapport 1997 påtalat behovet av forskning om barns fysiska och psykiska hälsa. Motionsyrkandet avstyrktes. (Res. fp.) Riksdagen följde utskottet.

I *budgetpropositionen för år 2000* anfördes att uppgifter från flera källor pekar på att barns och ungdomars psykiska hälsa har försämrats. Vidare anfördes att

framför allt kommuner och landsting, med anledning av Barnpsykitrikkommitténs förslag i sitt slutbetänkande, har vidtagit en rad åtgärder för att förbättra stödet till ungdomar med psykiska problem.

I *betänkande 1999/2000:SoU4 Vissa alkoholfrågor* gavs en bred bakgrundsbeskrivning över alkoholförebyggande arbete och forskning vartill hänvisas (s. 30–32). I betänkandet anfördes bl.a. följande:

Regeringen har genom Allmänna arvsfonden under år 1997 beslutat om 15 miljoner kronor till Folkhälsoinstitutet för stöd till olika ideella organisationers barn- och ungdomsprojekt som ligger i linje med den nationella handlingsplanen för alkohol- och narkotikaförebyggande insatser. För åren 1998 och 1999 har regeringen genom Allmänna arvsfonden tillskjutit ytterligare 10 miljoner kronor.

Regeringen har vidare i oktober 1999 beslutat stödja ett projekt för alkoholfri uppväxt som skall drivas av IOGT-NTO tillsammans med Riksidrottsförbundet.

Från Allmänna arvsfonden beviljas fyra miljoner kronor för det första året av tre. Samtidigt beslutade regeringen att ge 800 000 kr till den del av projektet som avser ett nationellt forum och 200 000 kr till Folkhälsoinstitutet, som bekostar utvärderingen av projektet.

Av *budgetpropositionen för år 2000* framgår (s. 32) att Institutet för psykosocial medicin, Socialstyrelsen och Folkhälsoinstitutet i samverkan med berörda huvudmän har utarbetat en handlingsplan mot självmord. Mycket arbete har med utgångspunkt i handlingsplanen lagts ned i landsting och kommuner. Antalet *självmord* har enligt propositionen under en följd av år minskat i alla åldersgrupper och uppgår i dag till cirka hälften av 1970-talets nivå.

Nationellt centrum för suicidforskning och prevention av psykisk ohälsa är statens och Stockholms läns landstings centrala expertenhet inom självmordsforskning och självmordsprevention och har ett nationellt och regionalt ansvar för att arbeta med kunskapsinsamling, kunskapsproduktion och kunskapsförmedling samt för att initiera och bedriva forsknings- och utvecklingsprojekt som främjar självmordsförebyggande åtgärder. De övergripande målen för verksamheten är bl.a. att varaktigt minska antalet självmord och självmordsförsök och att därutöver så långt möjligt undanröja omständigheter som kan leda till att barn och unga tar sitt liv.

Nationella folkhälsokommittén har i delbetänkandet *Hälsa på lika villkor – andra steget mot nationella folkhälsomål* (SOU 1999:137) behandlat hälso-tillståndet hos invandrare.

Centrum för barn och ungdomshälsa, Samhällsmedicin syd, Stockholms läns landsting har i en rapport (Rapport 1998:1) *Migration till segregation – en folkhälsorapport om barn med utländskt ursprung i Stockholm* genom en analys av registerdata givit en beskrivning av hälsoläget hos barn med utländskt ursprung.

Utskottet vidhåller sin inställning när det gäller behovet av barnhälsovetenskap. Motion So263 (fp) yrkande 11 avstyrks därför.

Utskottet vill ånyo betona att frivilliga organisationer utför värdefulla insatser inom det sociala området som ett komplement till samhällets insatser. Utskottet anser det därför viktigt att det arbete med barn och ungdomar som bedrivs av dessa organisationer kan fortgå och utvecklas. Utskottet kan dock inte ställa sig bakom det krav på omdisponeringar i statsbudgeten som framförs i motion So365 (kd, c, fp). Motionen avstyrks.

En handlingsplan mot självmord har i samverkan med berörda huvudmän utarbetats av Socialstyrelsen och Folkhälsoinstitutet. Motion So384 (kd) får därför anses i huvudsak tillgodosedd och avstyrks.

Utskottet anser det otillfredsställande att hälsotillståndet hos barn och ungdom med invandrarbakgrund synes vara sämre än för den övriga befolkningen. Nationella folkhälsokommittén har behandlat bl.a. frågan om hur hälsotillståndet hos invandrare skall kunna förbättras. Motion So324 (mp) yrkande 1 får härigenom anses åtminstone delvis tillgodosedd och avstyrks.

Psykisk ohälsa torde redan i dag vara att betrakta som ett folkhälsoproblem. Socialstyrelsen behandlar frågan bl.a. i Folkhälsorapport 1997. Nationella folkhälsokommittén har också behandlat psykisk ohälsa. Motion So357 (mp) yrkande 2 får därför anses i huvudsak tillgodosedd och avstyrks. Utskottet ställer sig inte bakom ett tillkännagivande om att frågan om förebyggande arbete för barns och ungdomars psykiska hälsa skall prioriteras i berörda myndigheters regleringsbrev. Även yrkande 1 avstyrks.

Föräldrautbildning och familjerådgivning

Motionerna

I *motion So493 av Lars Gustafsson m.fl. (kd)* begärs tillkännagivanden till regeringen av vad i motionen anförts om relationsstörningar mellan det lilla barnet och dess föräldrar (*yrkande 13*) och om samlevnadskrisen (*yrkande 14*). Motionärerna anför att spädbarnet har behov av såväl fysisk som psykisk omsorg. En positiv, känslomässig relation är förutsättningen för att ett spädbarn skall växa och utvecklas normalt.

I *motion So330 av Lennart Daléus m.fl. (c)* yrkas ett tillkännagivande till regeringen av vad i motionen anförts om barnhälsovården (*yrkande 9*). Motionärerna anför att det i dagens Sverige fortfarande finns åtgärdbara sociala skillnader när det gäller spädbarnstidens sjukdomar. Livssituationen för gravida kvinnor och nyblivna mödrar har stor betydelse för små barns hälsa. Ett systematiskt arbete bör påbörjas med syfte att utveckla metoder så att föräldrautbildningen passar socialt mindre gynnade föräldrar.

I *motion So325 av Kenneth Johansson m.fl. (c)* yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att underlätta föräldraskapet (*yrkande 5*). Motionärerna pekar på att föräldrautbildning för

båda föräldrarna bör vara en återkommande del under barnens uppväxt och inte bara under barnens första levnadsår.

I *motion So291 av Margareta Viklund (kd)* hemställs om ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om behovet av att aktualisera föräldrautbildningen (*yrkande 1*). Motionären anför, mot bakgrund av att det förekommer att föräldrar överger sina barn, att det för ett tiotal år sedan utarbetades program för föräldrautbildning inom mödra- och barnhälsovården, barnomsorgen och skolan. I den situation, som vi i dag enligt många tycks befinna oss i när det gäller omvårdnaden och omsorgen om barnen, anser motionären att det kan finnas anledning att aktualisera föräldrautbildningen både före och efter barnets födelse och ge den en nystart inom såväl kommunernas som landstingens ansvarsområden.

I *motion So340 av Inger Davidson (kd)* yrkas att riksdagen hos regeringen dels begär förslag om åtgärder för ett utvecklat stöd i föräldraskapet (*yrkande 1*), dels att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om information om föräldrastödande verksamhet (*yrkande 2*). Motionären anför att många föräldrar känner en osäkerhet i sin föräldraroll. Exempel på intressanta studiematerial för föräldrar och personal finns. Bristen på överblick gör det dock svårt för dem som vill starta föräldracirklar. Det finns därför enligt motionären behov av att sammanställa det utbud som finns så att det blir tillgängligt för fler. Slutligen anför motionären att det är hög tid att regeringen nu lägger fram förslag om och stimulans till föräldrastödande verksamhet.

I *motion So473 av Maria Larsson (kd)* hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om familjestabilitet som politiskt mål (*yrkande 1*). Motionären anför att samhället och de politiska besluten bör inriktas på att skapa förutsättningar och stöd som gynnar familjestabilitet. Väl fungerande familjerådgivningar spelar här en viktig roll. Motionären hemställer vidare om ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om att utreda eventuella samband mellan skilsmässofrekvens och barns psykiska hälsa (*yrkande 2*). Vidare yrkar motionären om tillkännagivanden av vad i motionen anförts om att upprätta en handlingsplan för föräldrar vid skilsmässa eller separation med prioritering av barnets bästa (*yrkande 3*), och om behovet av definition av begreppet "Barnets bästa" (*yrkande 4*).

I *motion So328 av Per-Samuel Nisser (m)* hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en oberoende rådgivning för ofrivilligt barnlösa (*yrkande 2*). Motionären anser att det bör finnas en oberoende rådgivning för att barnlösa par redan från början skall bli bättre informerade om de olika alternativ som finns. Motionären hemställer också om ett tillkännagivande av att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om socialtjänstens åtagande gällande stöd till adoptivfamiljer efter adoptionen (*yrkande 4*). Enligt motionären är det många kommuner som inte beaktar den nya bestämmelsen i 12 § socialtjänstlagen som stadgar att socialtjänsten skall ge stöd till adoptivfamiljer efter adoptionen. Här måste kommunerna snarast leva upp till detta åtagande.

I motion Sf302 av Alf Svensson m.fl. (kd) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om familjerådgivning och föräldrautbildning (*yrkande 8*). Motionärerna pekar på att antalet äktenskap som slutat med skilsmässa har ökat under en lång period. Ett bra sätt att främja familjestabilitet är att erbjuda kompetent familjerådgivning.

I motion A804 av Maria Larsson m.fl. (kd) yrkas att riksdagen tillkännager regeringen vad i motionen anförts om att ge alla föräldrar erbjudande om föräldrautbildning, där också pappans viktiga roll betonas (*yrkande 1*).

Bakgrund och tidigare behandling

Av 12 § socialtjänstlagen framgår det att socialnämnden skall verka för att barn och ungdomar växer upp under trygga och goda förhållanden. Socialnämnden skall i sin omsorg om barn och ungdom tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål eller ärende om vårdnad, boende, umgänge eller adoption har avgjorts.

Vidare stadgas i 12 a § socialtjänstlagen att kommunen skall sörja för att föräldrar kan erbjudas samtal under sakkunnig ledning i syfte att nå enighet i frågor rörande vårdnad, boende och umgänge (samarbetssamtal) samt att kommunen skall sörja för att familjerådgivning genom kommunens försorg eller annars genom lämplig rådgivare kan erbjudas dem som begär det. Med familjerådgivning avses samtal i syfte att bearbeta samlevnadskonflikter i parförhållanden och familjer.

Enligt 35 § socialtjänstlagen får kommunen för familjerådgivning ta ut skäliga avgifter enligt grunder som kommunen bestämmer men ej överstigande självkostnaderna.

Utskottet behandlade frågor kring föräldrautbildning i *betänkande 1998/99:SoU6*. Utskottet hänvisade till att Regeringskansliets beredning av betänkandet *Stöd i föräldraskapet, SOU 1997:161*, borde avvaktas och avstyrkte därmed då aktuella motioner. (Res. kd, fp.)

Från *Socialdepartementet* har inhämtats att regeringens skrivelse om barnfrågor, som är aviserad till maj 2000, kommer att ta upp vissa frågor kring föräldrautbildningen som har avhandlats i betänkandet *Stöd i föräldraskapet*.

Socialstyrelsen har nyligen publicerat informationsfoldrar kring frågor om separerade familjer. De olika foldrarna vänder sig till föräldrar, tonåringar, barn, mor- eller farföräldrar och styvföräldrar. Styrelsen har också givit ut *Getting divorced when you have children*.

Utskottet har i *betänkande 1997/98:SoU13* behandlat ett motionsyrkande gällande oberoende rådgivning för ofrivilligt barnlösa. Utskottet anförde därvid följande:

Utskottet anser det angeläget att människor som fått besked att de är infertila har möjlighet att få kvalificerad rådgivning för att lättare kunna ta ställning till de alternativ till barnlöshet som finns. Något tillkännagivande i enlighet med vad som yrkas i motion – – – behövs dock inte. Utskottet avstyrker motionen.

I betänkandet *Stöd i föräldraskap* har ett flertal frågeställningar kring föräldrautbildning behandlats. Regeringen avser enligt uppgift att behandla frågor rörande föräldrautbildning i barnskrivelsen. Utskottet anser att skrivelsen bör avvaktas varför något initiativ med anledning av motionerna So291 (kd) yrkande 1, So325 (c) yrkande 5, So330 (c) yrkande 9, So340 (kd), So493 (kd) yrkande 13, Sf302 (kd) yrkande 8 och A804 (kd) yrkande 1 inte bör tas. Motionerna avstyrks.

Utskottet anser det givetvis önskvärt att barn och ungdomar skall växa upp under trygga och goda förhållanden. Det är även viktigt att kommunerna i enlighet med sin skyldighet enligt socialtjänstlagen erbjuder familjerådgivning till dem som så önskar. Något tillkännagivande härom är dock inte nödvändigt varför motionerna So473 (kd) och So493 (kd) yrkande 14 avstyrks.

Utskottet vidhåller sin inställning till oberoende rådgivning för ofrivilligt barnlösa såsom den redovisats i betänkande 1997/98:SoU13. Motion So328 (m) yrkande 2 avstyrks därför.

Utskottet anser det mycket angeläget att kommunernas socialnämnder i sin omsorg om barn och ungdom verkligen lever upp till skyldigheten enligt 12 § socialtjänstlagen att tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett ärende om adoption har avgjorts. Något tillkännagivande härom till regeringen synes i dock dagsläget inte erforderligt. Motion So328 (m) yrkande 4 avstyrks.

Sexuell exploatering av barn

Motionerna

I motion So481 av Inger Davidson och Rosita Runegrund (kd) begärs att en kartläggning görs av förekomsten av kommersiell sexuell exploatering av barn i Sverige (yrkande 1). Motionärerna hemställer vidare att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den svenska handlingsplanens åtgärdsprogram redovisas på ett sätt som möjliggör utvärdering och granskning (yrkande 5). Motionärerna yrkar vidare att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rehabilitering av minderåriga prostituerade (yrkande 6). Vidare begär motionärerna att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts dels om regionala kunskapscentrum och betydelsen av att ta till vara frivilligorganisationers kunskap på detta område (yrkande 8), dels om behovet av konkreta förslag till utbildning av berörd personal vad gäller kommersiell sexuell exploatering (yrkande 9), dels om identifiering och eliminering av de faktorer som leder till kommersiell sexuell exploatering av barn (yrkande 10), dels ock om att konkreta förslag skall presenteras om hur man skyddar och stöder offer för kommersiell sexuell exploatering (yrkande 11).

I motion So423 av Monica Green m.fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetet för att motverka sexuellt utnyttjande av barn. Motionärerna anför att sexuella övergrepp på barn förekommer trots att artikel 34 i FN-konventionen om barnets rättigheter säger att konventionsstaterna åtar sig att skydda barnet mot alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp. Det går att identifiera tre huvudområden för sexuella övergrepp, nämligen barnsexturism, vuxnas sexuella utnyttjande av barn och barnpornografi. Dessa tre områden hör enligt motionärerna samman och det krävs målmedvetna och samlade resurser för att motverka pedofiler och barnsexindustrin.

Bakgrund och tidigare behandling

I *betänkande 1998/99:SoU6* behandlades senast motionsyrkanden rörande sexuellt utnyttjande av barn och barnprostitution vartill hänvisas (s. 28–38). I sin bedömning anförde utskottet bl.a. följande:

Regeringens nationella handlingsplan mot kommersiell sexuell exploatering av barn berör, förutom barn som utnyttjas sexuellt för ekonomisk vinning, även barn som utsätts för sexuella övergrepp i allmänhet. Det bör också påpekas att det pågår en översyn av sexualbrottslagstiftningen, med barns skyddsbehov som en av de prioriterade frågorna. Utskottet ser mycket positivt på detta arbete. Utskottet vidhåller också att det är viktigt att de yrkesgrupper som kommer i kontakt med barn som utsatts för misshandel eller sexuella övergrepp har goda kunskaper och genomtänkta arbetsmetoder samt att ett väl fungerande samarbete mellan olika myndigheter etableras. – – – Mot bakgrund av det omfattande arbete som redan genomförts eller fortfarande pågår för att förhindra olika slags övergrepp mot barn samt förbättra stödet till dem som drabbas, anser utskottet att motionerna – – – får anses i huvudsak tillgodosedda. Motionerna avstyrks. (Res. v, kd.)

Av *budgetpropositionen för år 2000* (utg.omr. 9 s. 95) framgår att regeringen för att stödja kompetens- och metodutveckling inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården har givit Socialstyrelsen i uppdrag att leda ett utvecklingsarbete i frågor om våld mot kvinnor. Socialstyrelsen skall också fortlöpande följa och samla kunskap om prostitutionens omfattning och utveckling, sammanställa kunskap om de sociala insatser som bedrivs på lokal nivå samt ge stöd till utveckling och förbättring av insatserna.

I samband med Världskongressen mot kommersiell sexuell exploatering av barn i Stockholm år 1996 åtog sig de deltagande länderna att före år 2000 upprätta nationella planer för åtgärder. Med anledning härav har *regeringen* den 2 juli 1998 beslutat fastställa en nationell handlingsplan mot kommersiell sexuell exploatering av barn.

Frågan om kommersiell exploatering av barn har berörts av *statsrådet Ingela Thalén* i svar på fråga för skriftligt svar (1999/2000:470). Statsrådet har därvid anförts att hon avser att se över den svenska handlingsplanen mot kommersiell sexuell exploatering av barn inför den kommande uppföljningskonferens som för närvarande diskuteras mellan de berörda länderna.

Det har inhämtats att en uppföljning av Världskongressen mot kommersiell sexuell exploatering av barn är planerad att genomföras i Japan år 2001.

I *budgetpropositionen för år 2000* (utg.omr. 9 s. 90) anføres vidare att Sverige inom Östersjöstaternas råd, som ett led i uppföljningsarbetet efter Världskongressen mot kommersiell sexuell exploatering av barn i Stockholm 1996, har åtagit sig en samordnande roll i arbetet med utsatta barn. Sverige och Norge samarbetar för att initiera samverkan mellan ministerier och myndigheter i frågor som rör utsatta barn i regionen. Med anledning av det har Socialdepartementet utsett en arbetsgrupp som ansvarar för denna uppgift. Vidare har enligt propositionen ett arbete påbörjats som går ut på att med stöd av informationstekniken skapa ett nätverk i regionen för samarbete kring de utsatta barnen.

I *Årsboken om EU* (regeringens skrivelse 1999/2000:60) anføres (s. 121) angående barnsexturism följande:

Ungdomsministerrådet den 27 maj 1999 diskuterade ett meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om åtgärder som vidtagits för att bekämpa turism där barn utnyttjas sexuellt. Ordförandeskapet poängterade vikten av att medlemsstaterna även arbetar tillsammans mot tredje land i dessa frågor. Rådet beslutade på svenskt initiativ att arbeta vidare med frågan. En ad hoc-grupp behandlade under hösten ordförandeskapets förslag till rådsslutsatser. Slutsatserna behandlades i ungdomsministerrådet den 23 november och antogs vid ministerrådet för rättsliga och inrikesfrågor den 2 december 1999. Slutsatserna betonar det arbete som hittills utförts inom området för att bekämpa barnsexturism.

Socialstyrelsen har i *SoS-rapport 2000:1, Sexuella övergrepp mot barn*, sammanfattat det aktuella kunskapsläget utifrån forskning och erfarenhet. Rapporten bygger främst på de expertrapporter som publicerats inom ramen för ett utvecklingsarbete – KUB-projektet (social kunskapsbas). Rapporten tar upp socialtjänstens handläggning av ärenden om misstänkta sexuella övergrepp mot barn när det gäller utredning, polisanmälan, information, dokumentation, samverkan och organisation. Vidare ges en kort redogörelse för kunskapsläget inom några näraliggande discipliner som har betydelse för socialtjänstens arbete. Hur barn minns, hur man samtalar med barn, förekomst, orsaker, konsekvenser för barnet, behandlingsformer m.m. är frågor som behandlas.

Utskottets bedömning

Enligt uppgift kommer den nationella handlingsplanen mot kommersiell sexuell exploatering att ses över inför den kommande uppföljningen, år 2001, av Världskongressen mot kommersiell sexuell exploatering av barn. Sverige utför ett viktigt samordnande arbete inom Östersjöstaternas råd för att initiera samverkan i frågor som rör utsatta barn i området. Vidare har Sverige inom EU tagit initiativ till fortsatt arbete vad beträffar åtgärder för att bekämpa barnsexturism.

Socialstyrelsen har vidare nyligen i en rapport angående sexuella övergrepp mot barn sammanfattat det aktuella kunskapsläget utifrån forskning och erfarenheter.

1999/2000:SoU12

Utskottet anser att de synpunkter som tas upp i motionerna So423 (s) samt So481 (kd) yrkandena 1, 5, 6, 8, 9, 10 och 11 är mycket viktiga. Samhället måste med kraft och beslutsamhet på olika sätt och i olika sammanhang motverka att barn utsätts för sexuell exploatering i någon form. Frivilligorganisationernas insatser inom detta område är vidare utomordentligt viktiga. Mot bakgrund av det arbete som pågår på området och det faktum att en uppföljning av Världskongressen mot kommersiell sexuell exploatering av barn är planerad att genomföras nästa år anser utskottet emellertid inte att något tillkännagivande till regeringen med anledning av vad som anförts i motionerna är erforderligt. Motionerna avstyrks.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *barnperspektiv i utredningsdirektiv*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:So357 yrkande 3 och 1999/2000:Ju725 yrkande 1,
2. beträffande *frivilligorganisationernas erfarenheter*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So363,
3. beträffande *Europarådskonventionen om utövande av barns rättigheter*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So325 yrkande 3,
4. beträffande *barnbilaga till budgetpropositionen*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So325 yrkande 4,
res. 1 (c)
5. beträffande *genomförande av barnkonventionen*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So263 yrkande 1,
6. beträffande *översyn av barnens situation*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:So263 yrkande 13 och 1999/2000:K356 yrkande 3,
res. 2 (v, mp)
7. beträffande *kommission*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:So369, 1999/2000:So392 och 1999/2000:So403 yrkande 2,
res. 3 (kd)
8. beträffande *samverkan mellan myndigheter*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:So341, 1999/2000:So425, 1999/2000:So449, 1999/2000:So485 yrkande 1, 1999/2000:Ju719 yrkande 4 och 1999/2000:Ju725 yrkande 2,
res. 4 (m)
res. 5 (v)
res. 6 (mp)
9. beträffande *samverkan kring barn med funktionshinder*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So412,

10. beträffande *förebyggande av psykisk ohälsa hos barn*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:So244, 1999/2000:So263
yrkande 10, 1999/2000:So351 och 1999/2000:So403 yrkande 1,
res. 7 (kd)
11. beträffande *barn till psykiskt sjuka respektive missbrukande
föräldrar*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:So218, 1999/2000:So303,
1999/2000:So306, 1999/2000:So330 yrkandena 10 och 11,
1999/2000: So421 och 1999/2000:So478,
res. 8 (v)
res. 9 (c)
res. 10 (mp)
12. beträffande *övergivna barn*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So291 yrkande 2,
res. 11 (kd, mp)
13. beträffande *barn i sekter*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So447,
14. beträffande *könsstymning*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:A807 yrkande 27,
15. beträffande *barn till föräldrar som skall utvisas efter avtjänat
fängelsestraff*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ju508 yrkande 4,
16. beträffande *en översyn av LVU*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:So264 yrkande 1,
1999/2000:So388 och 1999/2000:So450 yrkande 2,
res. 12 (c)
res. 13 (mp)
17. beträffande *syskonplacering m.m.*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So264 yrkandena 4–9,
res. 14 (mp)
18. beträffande *§ 50-utredningar*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So275,
res. 15 (kd)
19. beträffande *umgängesresor*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So489 yrkande 7,
res. 16 (v, mp)
20. beträffande *familjerådslag*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So264 yrkandena 2 och 3,
res. 17 (mp)
21. beträffande *amning*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:So279, 1999/2000:So356,
1999/2000:So417 och 1999/2000:So422,
res. 18 (v, mp)
22. beträffande *smärtbehandling av barn*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So263 yrkande 12,
23. beträffande *plötslig spädbarnsdöd*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So446,
res. 19 (v, mp)

24. beträffande *fetalt alkoholsyndrom*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So366,
25. beträffande *ungdomsmottagningarna*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So330 yrkande 8,
res. 20 (c)
26. beträffande *screening av hörselskador*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So266,
27. beträffande *habilitering*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:So411 och 1999/2000:So454,
res. 21 (v, mp)
28. beträffande *patientavgifter*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So472,
29. beträffande *barnhälsovetenskap*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So263 yrkande 11,
30. beträffande *omdisponeringar i statsbudgeten*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So365,
31. beträffande *nationell handlingsplan mot självmord*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So384,
32. beträffande *hälsotillståndet hos invandrarungdomar*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So324 yrkande 1,
33. beträffande *förebyggande av psykisk ohälsa m.m.*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So357 yrkandena 1 och 2,
res. 22 (mp)
34. beträffande *föräldrautbildning*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:So291 yrkande 1, 1999/2000:So325 yrkande 5, 1999/2000:So330 yrkande 9, 1999/2000:So340, 1999/2000:So493 yrkande 13, 1999/2000:Sf302 yrkande 8 och 1999/2000:A804 yrkande 1,
res. 23 (kd)
res. 24 (c)
35. beträffande *familjerådgivning m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:So473 och 1999/2000:So493 yrkande 14,
res. 25 (kd)
36. beträffande *oberoende rådgivning*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So328 yrkande 2,
37. beträffande *stöd vid adoption*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:So328 yrkande 4,
38. beträffande *sexuellt utnyttjande av barn m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:So423 och 1999/2000:So481 yrkandena 1, 5, 6, 8, 9, 10 och 11.

På socialutskottets vägnar

Ingrid Burman

I beslutet har deltagit: Ingrid Burman (v), Chris Heister (m), Susanne Eberstein (s), Margareta Israelsson (s), Rinaldo Karlsson (s), Leif Carlson (m), Hans Hjortzberg-Nordlund (m), Conny Öhman (s), Elisebeht Markström (s), Rolf Olsson (v), Lars Gustafsson (kd), Cristina Husmark Pehrsson (m), Thomas Julin (mp), Kenneth Johansson (c), Catherine Persson (s) och Rosita Runegrund (kd).

Reservationer

1. Barnbilaga till budgetpropositionen (mom. 4)

Kenneth Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 12 börjar med ”Utskottet vidhåller” och slutar med ”framförda kravet” bort ha följande lydelse:

Den ekonomiska politiken bör kompletteras med ett barnperspektiv. Utskottet anser att det i den statliga budgeten bör finnas en särskild budgetbilaga, där frågor som rör barn och ungdomar redovisas. En sådan bilaga skulle ge ett starkare stöd för arbetet med att tydliggöra barns rätt och hur olika förslag och beslut påverkar barnen.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion So325(c) yrkande 4 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *barnbilaga till budgetpropositionen*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:So325 yrkande 4
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Översyn av barnens situation (mom. 6)

Ingrid Burman (v), Rolf Olsson (v) och Thomas Julin (mp) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 12 börjar med ”Den antagna” och slutar med ”yrkande 3 avstyrks” bort ha följande lydelse:

Sverige har kommit långt i sitt arbete med barnkonventionen. FN-kommittén har dock noterat dels att principen om icke-diskriminering inte fullt ut tillämpas avseende gömda flyktingbarn, dels att det föreligger stora skillnader vad avser kommunal service i Sverige. Enligt vad utskottet erfarit anser kommittén därför att Sverige måste vidta åtgärder för att tillförsäkra alla barn, framför allt de i socialt och ekonomiskt utsatta familjer, samma rätt till sociala förmåner.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion K356 (mp) yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna. Motion So263 (fp) yrkande 13 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *översyn av barnens situation*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:K356 yrkande 3 och med avslag på motion 1999/2000:So263 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Kommission (mom. 7)

Lars Gustafsson och Rosita Runegrund (båda kd) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 20 börjar med ”Mot bakgrund av” och på s. 21 slutar med ”avstyrks därför” bort ha följande lydelse:

Enligt de senaste årens rapporter om barnens situation förefaller det som om insatserna för särskilt utsatta barn och ungdomar är otillräckliga. Utskottet anser därför att en särskild kommission bör tillsättas med uppgift att analysera situationen för särskilt utsatta barn och ge förslag till en strategi för hur arbetet i Sverige skall bedrivas för att på olika sätt kunna ge dessa barn en mer gynnsam utveckling. Den utlovade barnbilagan till budgetpropositionen kanske kan ses som en inledning till detta. Likaså kan, enligt utskottets mening, Det gäller livet (SOU 1998:31) och Stöd i föräldraskapet (SOU 1997:161) utgöra underlag i kommissionens arbete.

Vad utskottet nu anfört med anledning av motion So403 (kd) yrkande 2 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna So369 (s) och So392 (fp) avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *kommission*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:So403 yrkande 2 och med avslag på motionerna 1999/2000:So369 och 1999/2000:So392 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Samverkan mellan myndigheter (mom. 8)

Chris Heister, Leif Carlson, Hans Hjortzberg-Nordlund och Cristina Husmark Pehrsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 21 börjar med ”Utskottet vidhåller” och slutar med ”yrkande 2 avstyrks” bort ha följande lydelse:

Det är viktigt att barnens situation uppmärksammas tydligare vid familjetragedier som kvinnomisshandel. Som regel tas barnen om hand av sociala myndigheter, släktingar eller andra närstående. Utskottet anser dock att större uppmärksamhet bör ägnas åt det enskilda barnet och den traumatiska upplevelse det är för barnet att få se sin mamma bli slagen, ofta under en längre tid. Möjligheten att få tillgång till barnpsykologisk behandling bör alltid erbjudas barn i misshandlarfamiljer.

Vad utskottet nu anfört med anledning av motion Ju719 (m) yrkande 4 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna So341 (mp), So425 (v), So449 (s), So485 (s) yrkande 1 och Ju725 (v) yrkande 2 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *samverkan mellan myndigheter*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Ju719 yrkande 4 och med avslag på motionerna 1999/2000:So341, 1999/2000:So425, 1999/2000:So449, 1999/2000:So485 yrkande 1 och 1999/2000:Ju725 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Samverkan mellan myndigheter (mom. 8)

Ingrid Burman och Rolf Olsson (båda v) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 21 börjar med ”Utskottet vidhåller” och slutar med ”yrkande 2 avstyrks” bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det krävs en bättre samverkan mellan socialtjänst och barnpsykiatri för att bistå barn och ungdomar med psykiska problem. Barnpsykiatrikommittén har lagt fram förslag som syftar till att underlätta och utveckla fungerande samverkan. Det handlade dels om inrättande av särskilda behandlingsråd för psykiskt störda och missbrukande ungdomar där barnpsykiatrin föreslås vara skyldig att delta, dels om att barnpsykiatrin skall medverka när tvångsvård för ungdomar planeras. Dessa förslag har hittills inte beaktats i några förslag från regeringen. I budgetpropositionen talas om att en utredning tillsatts som skall presentera underlag till att förbättra situationen inom den barnpsykiatriska verksamheten, däremot tog inte regeringen upp de konkreta förslag som Barnpsykiatriutredningen avlämnat. Utskottet anser att Barnpsykiatrikommitténs förslag bör genomföras.

Vad utskottet nu anfört med anledning av motion So425 (v) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna So341 (mp), So449 (s), So485 (s) yrkande 1, Ju719 (m) yrkande 4 och Ju725 (v) yrkande 2 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *samverkan mellan myndigheter*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:So425 och med avslag på motionerna 1999/2000:So341, 1999/2000:So449, 1999/2000:So485 yrkande 1, 1999/2000:Ju719 yrkande 4 och 1999/2000:Ju725 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Samverkan mellan myndigheter (mom. 8)

Thomas Julin (mp) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 21 börjar med ”Utskottet vidhåller” och slutar med ”yrkande 2 avstyrks” bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att forskning om ungdomsbrottslighet har visat att otillräckliga resurser i föräldrarollen och avvikande och störande beteende hos ett barn är två grundläggande riskfaktorer som är möjliga att observera relativt tidigt. Vilka insatser som verkligen ger resultat för barn med en dålig prognos finns det dock bristande kunskap om. Utskottet anser därför att en mångvetenskaplig forsknings- och utvecklingsverksamhet kring brottspreventiva frågor bör byggas upp tillsammans med medicinska, psykologiska, sociologiska, sociala och pedagogiska insatser. Vidare anser utskottet att inom socialtjänsten borde en avdelning för samordning och samarbete mellan socialtjänst, skola och polis etableras. Utskottet anser det viktigt att det finns tillräckligt med vuxna i barns miljö som kan se till att barn och ungdomar i en utsatt situation får den vård och det skydd som de behöver samt den vägledning som är väsentlig för den unges utveckling. Utskottet förutsätter att regeringen inom kort återkommer med förslag i enlighet med Barnpsykiatrikommitténs förslag.

Vad utskottet nu anfört med anledning av motionerna So341 (mp) och So425 (v) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna So449 (s), So485 (s) yrkande 1, Ju719 (m) yrkande 4 och Ju725 (v) yrkande 2 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *samverkan mellan myndigheter*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:So341 samt 1999/2000:So425 och med avslag på motionerna 1999/2000:So449, 1999/2000:So485 yrkande 1, 1999/2000:Ju719 yrkande 4 och 1999/2000:Ju725 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Förebyggande av psykisk ohälsa hos barn (mom. 10)

Lars Gustafsson och Rosita Runegrund (båda kd) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 21 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "Motionerna avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att psykisk ohälsa måste förebyggas genom att goda uppväxtvillkor skapas för alla barn och ungdomar samt att särskilt stöd ges till dem som befinner sig i riskzonen för att utveckla psykisk ohälsa. Situationen för barn och ungdomar med psykiska problem bör ses ur ett folkhälsoperspektiv där de förebyggande insatserna ges hög prioritet, anser utskottet. Basverksamheter som barnhälsovård, förskola och skola skall ha beredskap att möta och hantera barns och ungdomars psykiska problem. Genom socialtjänstens försorg kan många riktade insatser göras för att förebygga ohälsa bland barn och ungdomar. Utskottet vill betona att barn- och ungdomsfrågor är aktuella inom många områden i samhället och att det behövs en samordning av barnpolitiken med effektiva styrmedel, opinionsbildning, utbildning och uppföljning av de olika insatserna. Barnens situation måste ses ur ett helhetsperspektiv och därför måste samordningsfunktionen för barnfrågor inom de olika departementen förstärkas. Utskottet anser att frågan om att

inrätta ett särskilt departement med ansvar för barn- och ungdomsfrågor bör utredas.

Vad utskottet nu anfört med anledning av motion So403 (kd) yrkande 1 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna So244 (fp), So263 (fp) yrkande 10 och So351 (s) är delvis tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *förebyggande av psykisk ohälsa hos barn*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:So403 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1999/2000:So244, 1999/2000:So263 yrkande 10 och 1999/2000:So351 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Barn till psykiskt sjuka respektive missbrukande föräldrar (mom. 11)

Ingrid Burman och Rolf Olsson (båda v) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 21 börjar med ”Utskottet vidhåller” och slutar med ”Motionerna avstyrks” bort ha följande lydelse:

Det är hög tid att uppmärksamma situationen för barn till psykiskt sjuka för att öka möjligheterna till en god utveckling för dessa barn och att aktivt stödja de psykiskt sjuka patienterna i deras roll som föräldrar. Utskottet anser att åtgärder snarast måste vidtas för att kartlägga och bygga upp kunskaper kring dessa barns situation. Det måste också utredas hur insatser i lämpliga former kan utformas över hela landet som tillförsäkrar barnen stöd i deras utveckling.

För att barn till missbrukare skall upptäckas och få hjälp krävs det att vuxna kring barnen förstår vad det är de ser. Utskottet vill med kraft understryka att samhället måste stå upp för dessa barn och med tydlighet och varsamhet visa att det finns krafter som inte sviker. Oavsett var de bor skall dessa barn ha samma rättighet och möjlighet till stöd och hjälp. Erfarenhet från olika grupper med insatser för dessa barn har givit gott resultat. Barnen får träffa andra i liknande situation och får kanske uppleva gemenskap för första gången. Kunskap om missbruk gör att barnet förstår varför mamma/pappa dricker och kan avlastas den enorma skuld och skambörda som det känner. Gruppverksamhet bör däremot inte helt utesluta enskild hjälp eller en kombination av både grupp och individuell hjälp. Utskottet anser att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att komma med förslag till åtgärder för att ge barn till missbrukare råd och hjälp.

Vad utskottet nu anfört med anledning av motionerna So303 (v) och So306 (v) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna So218 (c), So330 (c) yrkandena 10 och 11, So421 (s) och So478 (kd, m) avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *barn till psykiskt sjuka respektive missbrukande föräldrar*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:So303 samt 1999/2000:So306 och med avslag på motionerna, 1999/2000:So218, 1999/2000:So330 yrkandena 10 och 11, 1999/2000:So421 och 1999/2000:So478 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Barn till psykiskt sjuka respektive missbrukande föräldrar (mom. 11)

Kenneth Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 21 börjar med Utskottet vidhåller” och slutar med ”Motionerna avstyrks” bort ha följande lydelse:

Barn som växer upp i miljöer med alkoholberoende vuxna är utsatta. Barnen skyddar sina föräldrar och det är många gånger svårt att upptäcka barnens missförhållanden. Utskottet vill framhålla att dessa barn behöver stöd och kunskap om att de inte är ensamma i denna situation. Kunskaps- och erfarenhetsutbyte och metoder i behandlingsarbetet bör utvecklas. Allt fler frivilligorganisationer genomför särskilda program för dessa barn och ungdomar. Organisationerna behöver stöd för sitt arbete enligt utskottets mening. Också barn som växer upp med psykiskt sjuka föräldrar lever i utsatthet. Utskottet anser att regeringen bör påskynda arbetet med att ta fram konkreta åtgärder, i projekt eller permanent form, för att barn till psykiskt sjuka föräldrar skall få rätt stöd i samhället. Anmälnings- och uppgiftsskyldighet enligt 71 § socialtjänstlagen bör tydliggöras så att hälso- och sjukvårdslagen med flera lagar kompletteras med en hänvisning till nämnda lagrum. Utskottet anser vidare att det behövs ett tvärvetenskapligt samarbete som utgår från klientens/patientens sammansatta behov. Socialt stöd till föräldrarna kan minska den negativa effekten för barnet av påfrestningar som de vuxna är utsatta för. Vuxenpsykiatrien måste bli medveten om dessa barn för att kunna ge dem adekvat stöd. Socialtjänsten måste skapa förutsättningar för att stärka de, ofta svaga sociala nätverk som präglar utsatta familjers livssituation. Utskottet vill understryka att frivilligorganisationerna gör viktiga insatser för att stödja barn i denna situation. Även här behöver organisationernas roll stärkas och möjligheter till kunskapsutbyte och metodutveckling stödjas.

Vad utskottet nu anfört med anledning av motionerna So218 (c) och So330 (c) yrkandena 10 och 11 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna So303 (v), So306 (v), So421 (s) och So478 (kd, m) avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *barn till psykiskt sjuka respektive missbrukande föräldrar*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:So218 samt 1999/2000:So330 yrkandena 10 och 11 och med avslag på motionerna 1999/2000:So303, 1999/2000:So306, 1999/2000:So421 och 1999/2000:So478 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Barn till psykiskt sjuka respektive missbrukande föräldrar (mom. 11)

Thomas Julin (mp) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 21 börjar med "Utskottet vidhåller" och slutar med "Motionerna avstyrks" bort ha följande lydelse:

Det är hög tid att uppmärksamma situationen för barn till psykiskt sjuka för att öka möjligheterna till en god utveckling för dessa barn och att aktivt stödja de psykiskt sjuka patienterna i deras roll som föräldrar. Utskottet anser att åtgärder snarast måste vidtas för att kartlägga och bygga upp kunskaper kring dessa barns situation. Det måste också utredas hur insatser i lämpliga former kan utformas över hela landet som tillförsäkrar barnen stöd i deras utveckling.

Vad utskottet nu anfört med anledning av motion So306 (v) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna So218 (c), So303 (v), So330 (c) yrkandena 10 och 11, So421 (s) och So478 (kd, m) avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *barn till psykiskt sjuka respektive missbrukande föräldrar*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:So306 och med avslag på motionerna 1999/2000:So218, 1999/2000:So303, 1999/2000:So330 yrkandena 10 och 11, 1999/2000:So421 och 1999/2000:So478 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Övergivna barn (mom. 12)

Lars Gustafsson (kd), Thomas Julin (mp) och Rosita Runegrund (kd) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 21 börjar med "Utskottet anser" och på s. 22 slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att det finns barn som är helt övergivna, barn vars föräldrar helt framtalar om för dem att de inte tycker om dem längre och inte vill vara deras föräldrar. BRIS, Barnens rätt i samhället, omtalar att de får signaler från alltför många barn att deras föräldrar inte vill ha dem. Det finns, enligt utskottets uppfattning, anledning att förutsättningslöst och seriöst utreda hur många barn som verkligen är övergivna i ordets rätta bemärkelse och av vilken/vilka orsaker de i så fall är övergivna. Problemet är så pass allvarligt att det kan få djupa konsekvenser för generationer av barn.

Vad utskottet nu anfört med anledning av motion So291 (kd) yrkande 2 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *övergivna barn*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:So291 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Kenneth Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 25 börjar med ”En översyn” och slutar med ”yrkande 2 avstyrks” bort ha följande lydelse:

Bestämmelserna om anmälan i 71 § SoL innebär att var och en som får kännedom om att en underårig blir utsatt för fara för sin hälsa eller utveckling, t.ex. misshandel, bör anmäla detta till socialnämnden. Vidare föreligger enligt 71 § SoL skyldighet för myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdomar samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvård och socialtjänst samt anställda hos dessa myndigheter att genast anmäla till socialtjänsten om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden bör ingripa till en underårigs skydd. Socialtjänsten har det formella ansvaret för att utreda och agera till skydd för underåriga. Utskottet anser att det finns anledning att undersöka om barnperspektivet har fått genomslag i socialtjänstens arbete och om anmälningsplikten fungerar och vid behov vidta åtgärder.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion So450 (c) yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna So264 (mp) yrkande 1 och So388 (m) avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *en översyn av LVU*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:So450 yrkande 2 och med avslag på motionerna 1999/2000:So264 yrkande 1 och 1999/2000:So388 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. En översyn av LVU (mom. 16)

Thomas Julin (mp) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 25 börjar med ”En översyn” och slutar med ”yrkande 2 avstyrks” bort ha följande lydelse:

När barn far illa i hemmet är det samhällets skyldighet att ingripa. Ett ingripande måste ske med stor försiktighet och på ett rättssäkert sätt. Ett felaktigt ingripande kan skapa en livslång misstro gentemot socialtjänsten, och tron på rättssamhället kan för alltid gå förlorad. Utskottet anser därför att en lagstiftning liknande bestämmelserna i rättegångsbalken behövs när det gäller utredningarna inom socialtjänsten.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion So264 (mp) yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna So388 (m) och So450 (c) yrkande 2 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *en översyn av LVU*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:So264 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1999/2000:So388 och 1999/2000:

14. Syskonplacering m.m. (mom. 17)

Thomas Julin (mp) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 25 börjar med "Utskottet anser" och på s. 26 slutar med "yrkande 9 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det i utredningar, där en placering av ett barn utanför familjen planeras, skall vara obligatoriskt att upprätta en åtgärdsplan för familjen och barnet. Alla parter skall vara överens om planen, vilken skall ta sikte på en återförening mellan barnet och föräldrarna. Det är viktigt att åtgärdsplanen inte bara utformas utifrån socialtjänstens normer utan även från föräldrarnas och barnets perspektiv.

Utskottet vill även framhålla vikten av att syskon placeras i samma familjehem eller, om det inte är möjligt, i vart fall inte längre från varandra än att de kan ha en normal kontakt.

Utskottet anser vidare att ett barn som omhändertagits, om det inte finns mycket speciella skäl som talar däremot, måste ha samma rätt som alla andra barn att få träffa sina anhöriga när han eller hon vill det. Det är viktigt att barn och ungdom inte placeras så långt från sina anhöriga att kontakten bryts eller försvåras.

Målsättningen att vid placeringar utanför hemmet arbeta för att barnet skall återförenas med sina biologiska föräldrar kolliderar med familjehemsföräldrarnas känslomässiga bindning till det placerade barnet. Det är inte lätt att efter flera års placering lämna barnet ifrån sig. Utskottet anser därför att utbildning och handledning av blivande familjehemsföräldrar skall vara obligatorisk, såväl vid frivilliga placeringar som vid tvångsplaceringar. Även släktingar som har ett närstående barn placerade hos sig skall erbjudas sådan handledning och utbildning.

Utskottet anser vidare att kvaliteten hos familjehemmen skall säkras genom att vissa av de kontrollbesök som socialtjänsten företar i familjehemmen skall vara oanmälda. Vidare måste socialsekreteraren ta initiativ till enskilda samtal med barnen eller ungdomarna, som annars kanske inte vågar kritisera eller anmäla familjehemmet om det är nödvändigt.

Utskottet anser slutligen att det måste finnas möjlighet till en mjuk utslussning från familjehemmet. Många familjehemsplacerade barn känner sig utkastade när de blir 18 år. De kan då stå utan både familjehemsföräldrar och biologisk familj. Därför måste möjlighet finnas till en mjuk utslussning med möjlighet att komma tillbaka till familjehemmet. Om en ungdom som fyllt 18 år önskar få bo kvar i familjehemmet skall denna möjlighet ges i form av fortsatt ekonomiskt stöd under en bestämd utslussningsperiod som bestäms i samråd mellan den ansvariga socialenheten och den familjehemsplacerade.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion So264 (mp) yrkandena 4–9 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *syskonplacering m.m.*

15. § 50-utredningar (mom. 18)

Lars Gustafsson och Rosita Runegrund (båda kd) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 26 börjar med "Socialstyrelsen har" och slutar med "huvudsak tillgodosedd" bort ha följande lydelse:

I 50 § socialtjänstlagen regleras hur en utredning skall gå till som rör barn som misstänks fara illa. Det är i sig en utmärkt princip att samhället gör vad man kan för att skydda barn från övergrepp från föräldrarnas sida. Enligt utskottets mening är det dock mindre bra att socialtjänsten relativt godtyckligt kan inleda en § 50-utredning och utsätta föräldrar och barn för genomgripande åtgärder utan att det påvisas att egentliga skäl att ingripa föreligger, eller att det finns några indikationer på att barnet verkligen farit illa. Mot denna bakgrund behöver reglerna för hur en utredning skall gå till stramas upp enligt utskottets mening. Tiden för utredning bör inte överstiga två månader om det inte föreligger synnerliga skäl eller att åklagaren har väckt åtal på grund av misshandel. Om så har skett är det av naturliga skäl motiverat att utredningstiden får uppgå till fyra månader. Vidare anser utskottet att Socialstyrelsen bör utarbeta detaljerade regler för hur en § 50-utredning skall gå till så att respekten för människovärdet under utredningstiden beaktas på ett bättre sätt än för närvarande.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion So275 (kd) som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande § 50-utredningar

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:So275 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16. Umgängesresor (mom. 19)

Ingrid Burman (v), Rolf Olsson (v) och Thomas Julin (mp) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 26 börjar med "I betänkande" och slutar med "yrkande 7" bort ha följande lydelse:

I socialtjänstlagens portalparagraf finns skrivningar som beaktar barnens bästa. Barn och unga skall få stöd och hjälp i samband med adoptions-, vårdnads- och umgängesärenden. Utskottet anser att barn bör ha rätt att träffa båda sina föräldrar även om dessa lever långt ifrån varandra. Dessvärre lägger ekonomin hinder i vägen för många föräldrar när det gäller att använda sig av sin umgängesrätt. För att säkerställa barnens rätt att träffa sina föräldrar borde även kostnader för umgängesresor beaktas i biståndet. Utskottet anser att regeringen bör tillsätta en särskild utredare för att kartlägga behovet av och kostnaderna för en sådan utvidgning av biståndet.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion So489 (v) yrkande 7 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *umgängesresor*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:So489 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. Familjerådsdag (mom. 20)

Thomas Julin (mp) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 26 börjar med "När det gäller" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Under lång tid har socialtjänsten självständigt utrett och kommit med förslag till åtgärder när en krissituation uppstått i en familj. Många familjer har då känt sig utestängda, överkörda och maktlösa. Det har inte heller varit ovanligt att familjen inte vågat protestera av rädsla för att de då även skall belastas av sina protester. Enligt utskottet är det nu dags att låta det berörda barnets familj och övriga nätverk i större utsträckning få vara med och delta i beslut om barnet. Utskottet ser positivt på modellen med familjerådsdag och anser att detta skall vara en rättighet. Om familjen så önskar skall ett familjerådsdag genomföras innan ett slutligt beslut fattas i ärenden där det kan bli fråga om placering av ett barn enligt socialtjänstlagen eller LVU. Det är därvid en förutsättning att socialtjänsten lär sig att arbeta enligt modellen och att se klienterna och deras nätverk som en resurs. I de fall där det finns en konflikt mellan familjen och socialtjänsten skall man enligt utskottet vid en omprövning ges möjlighet att använda sig av familjerådsdag.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion So264 (mp) yrkandena 2 och 3 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *familjerådsdag*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:So264 yrkandena 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

18. Amning (mom. 21)

Ingrid Burman (v), Rolf Olsson (v) och Thomas Julin (mp) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 31 börjar med "Utskottet delar" och på s. 32 slutar med "huvudsak tillgodosedda" bort ha följande lydelse:

Amning är en folkhälsofråga som till stora delar fungerar förebyggande när det gäller små barns status på immunförsvaret. All den näring som det lilla barnet behöver finns i modersmjölken, i exakt rätt sammansättning. Utskottet anser att alla insatser för att öka amningen är till stor nytta och ser med oro på de signaler som visar att dessa insatser minskar. Det behövs en genomgripande plan för fortsatta hjälp- och informationsinsatser om amning.

I Innocentideklarationen anges bl.a. att man senast 1995 skall ha utsett en nationell amningssamordnare och en nationell amningskommitté. I stället för en nationell amningssamordnare har regeringen valt att lägga uppgiften på två myndigheter, Folkhälsoinstitutet och Socialstyrelsen. Dessa myndigheter har olika uppgifter varvid frågan kan spänna över ett bredare område. Från dessa har man gemensamt utsett en "expertgrupp" som träffas och samarbetar. Utskottet har i dagsläget ingen erinran häremot men anser det viktigt att det i Folkhälsoinstitutets och Socialstyrelsens regleringsbrev skrivs in att amning är en prioriterad fråga.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motionerna So356 (mp, s, v, kd, fp) och So422 (s) som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna So279 (m) och So417(c) är delvis tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *amning*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:So356 samt 1999/2000:So422 och med avslag på motionerna 1999/2000:So279 och 1999/2000:So417 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

19. Plötslig spädbarnsdöd (mom. 23)

Ingrid Burman (v), Rolf Olsson (v) och Thomas Julin (mp) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 32 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "motion So446 (s)" bort ha följande lydelse:

Föräldraföreningen Plötslig Spädbarnsdöd är en ideellt arbetande förening som sedan starten 1986 har varit ett viktigt komplement till sjukvården genom det stöd föreningen ger till föräldrar som tappat fotfästet i tillvaron och där sjukvårdens resurser inte alltid räcker till för att stödja. Föreningen gör enligt utskottet en viktig insats för de föräldrar som drabbats av att deras barn dött, vare sig det är vid förlossningen, under graviditeten eller i plötslig spädbarnsdöd eller missbildning. Det ekonomiska stöd föreningen fått från staten har upphört. Utskottet anser det viktigt att Föräldraföreningen Plötslig Spädbarnsdöd ges förutsättningar att fortsätta den stödjande verksamheten.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion So446 (s) som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *plötslig spädbarnsdöd*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:So446 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

20. Ungdomsmottagningarna (mom. 25)

Kenneth Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 32 börjar med "När det gäller" och slutar med "yrkande 8" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att ungdomsmottagningarnas arbete med sex- och samlevnadsfrågor är betydelsefullt. Mottagningarna bör ha tvärvetenskaplig och mångkulturell kompetens så att ungdomar med olika bakgrund kan känna ett förtroende för mottagningen.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion So330 (c) yrkande 8 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *ungdomsmottagningarna*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:So330 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

21. Habilitering (mom. 27)

Ingrid Burman (v), Rolf Olsson (v) och Thomas Julin (mp) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 32 börjar med ”Utskottet behandlar” och slutar med ”So454 (s) avstyrks” bort ha följande lydelse:

Målet med habiliteringen är att genom professionella insatser och inom ramen för hälso- och sjukvårdslagen bistå barn och ungdomar med funktionshinder och deras familjer att ta till vara och utveckla sina förmågor på bästa sätt. Socialstyrelsen har i sin slutrapport gällande utvärderingen av handikappreformen framhållit att de samlade sociala, psykologiska, pedagogiska och medicinska insatserna till familjer med funktionshindrade barn och ungdomar är så komplicerade och ser så olika ut över landet att en särskild utredning bör genomföras. Socialstyrelsen har därefter i en kvalitativ studie om föräldrarnas upplevelse av hur stödet ges bekräftat dessa slutsatser. Habiliteringen ser mycket olika ut över landet, både vad gäller vilka insatser barn och familj får, hur stödet ges och i vilken omfattning och vilka barn som habiliteringen tar emot. Enligt utskottet behöver därför en utredning tillsättas med syfte att ta fram förslag som stöder en utveckling av innehållet och kvaliteten i habiliteringarnas verksamhet.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion So454 (s) som sin mening ge regeringen till känna. Motion So411 (s) avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 27 bort ha följande lydelse:

27. beträffande *habilitering*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:So454 och med avslag på motion 1999/2000:So411 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

22. Förebyggande av psykisk ohälsa m.m. (mom. 33)

Thomas Julin (mp) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 35 börjar med ”Psykisk ohälsa” och slutar med ”yrkande 1 avstyrks” bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att barns och ungdomars psykiska problem bör ses i ett folkhälsoperspektiv jämbördigt med andra omfattande samhällsproblem

såsom t.ex. tandhälsa och alkoholrelaterade hälsobrister. Samhälls- och folkhälsoperspektivet innebär att man eftersträvar att minska kända betydelsefulla riskfaktorer på olika nivåer i samhället. I det långa perspektivet är barns och ungdomars psykiska hälsa avhängigt av i vilken mån ett folkhälsoperspektiv är präglad av barns och ungdomars behov och dessutom vilket genomslag detta får dels hos allmänheten, dels hos beslutsfattare i olika verksamheter och på olika nivåer. Utskottet anser vidare att det ur ett samhällsperspektiv är av stor vikt att satsa på breda hälsofrämjande insatser och att försöka undanröja olika skadefaktorer. Därför bör en tydlig skrivning om att prioritera ett förebyggande av barns och ungdomars psykiska ohälsa göras i Folkhälsoinstitutets, Socialstyrelsens, Ungdomsstyrelsens, Alkoholinspektionens, Invandrarverkets, Vägverkets m.fl. regleringsbrev.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion So357 (mp) yrkandena 1 och 2 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 33 bort ha följande lydelse:

33. *beträffande förebyggande av psykisk ohälsa m.m.*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:So357 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

23. Föräldrautbildning (mom. 34)

Lars Gustafsson och Rosita Runegrund (båda kd) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 38 börjar med ”I betänkandet” och slutar med ”Motionerna avstyrks” bort ha följande lydelse:

Utskottet vill framhålla vikten av att föräldrar kan få stöd i sin föräldraroll. Förutsättningen för att ett spädbarn skall växa och utvecklas normalt är att samspelet mellan föräldrar och barn fungerar och att den känslomässiga relationen är positiv. Tidiga insatser med kvalificerad psykologisk behandling är lönsamma för både individen och samhället, särskilt när behandling påbörjas redan under graviditeten. Enligt utskottet bör samspelsbehandling ingå i verksamheten vid varje mödravårdsenhet. Utskottet anser dock att föräldrautbildning inte bara bör erbjudas föräldrar till de allra minsta barnen utan även föräldrar med barn långt upp i tonåren. Fäders betydelse när det gäller barns uppväxt och fostran har länge undervärderats, anser utskottet. Det är därför angeläget att vid inbjudan till föräldrautbildning lägga särskild vikt vid att informera om pappans viktiga roll.

Vad utskottet nu anfört med anledning av motionerna So291 (kd) yrkande 1, So493 (kd) yrkande 13, Sf302 (kd) yrkande 8 och A804 (kd) yrkande 1 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna So325 (c) yrkande 5, So330 (c) yrkande 9 och So340 (kd) avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 34 bort ha följande lydelse:

34. *beträffande föräldrautbildning*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:So291 yrkande 1, 1999/2000:So493 yrkande 13, 1999/2000:Sf302 yrkande 8 samt 1999/2000:A804 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1999/2000:So325 yrkande 5, 1999/2000:So330 yrkande 9 och

24. Föräldrautbildning (mom. 34)

Kenneth Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 38 börjar med "I betänkandet" och slutar med "Motionerna avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill framhålla att familjepolitiken skall syfta till att underlätta föräldraskapet. Föräldrar måste få möjlighet att vara föräldrar. I sin viktiga uppgift att skapa trygga uppväxtvillkor för barnen behöver föräldrarna samhällets stöd mer än någonsin. Familjepolitiken skall inte bara ge ekonomiskt stöd utan också ett moraliskt stöd. Mödra- och barnhälsovården når i stort sett alla föräldrar och kan ge stöd i föräldraskapet och särskilt hjälpa de föräldrar som är i extra behov av stöd. Föräldrautbildning för båda föräldrarna skall vara en återkommande del under barnens uppväxt. Behovet av råd och stöd i föräldrarollen ökar ofta i takt med att barnens vilja blir starkare. Många föräldrar känner behov av att ha någon att rådfråga om uppfostran, hur man sätter gränser och vilka beteenden man bör vara uppmärksam på.

Vad utskottet nu anfört med anledning av motionerna So325 (c) yrkande 5 och So330 (c) yrkande 9 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motionerna So291 (kd) yrkande 1, So340 (kd), So493 (kd) yrkande 13, Sf302 (kd) yrkande 8 och A804 (kd) yrkande 1 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 34 bort ha följande lydelse:

34. beträffande *föräldrautbildning*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:So325 yrkande 5 samt 1999/2000:So330 yrkande 9 och med avslag på motionerna 1999/2000:So291 yrkande 1, 1999/2000:So340, 1999/2000:So493 yrkande 13, 1999/2000:Sf302 yrkande 8, 1999/2000:A804 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

25. Familjerådgivning m.m. (mom. 35)

Lars Gustafsson och Rosita Runegrund (båda kd) anser

dels att den del av utskottets betänkande som på s. 38 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "yrkande 14 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att av drygt 30 000 äktenskap som ingås varje år är tendensen att mer än 50 % slutar med skilsmässa. För samboförhållanden är siffran än högre. Relationsproblem i familjen håller på att bli ett av vår tids största men minst uppmärksammade hot mot folkhälsan. Forskning visar att människors hälsa och livskvalitet inte i första hand beror på inkomst, arbetsmiljö och vänner, utan att den mest betydelsefulla faktorn är hur familjen fungerar. Utskottet anser mot bakgrund av detta att i folkhälsoarbetet bör ingå satsningar på äktenskapets och parförhållandets friskvård. Detta kan ske genom att forsknings- och utvecklingsprojekt startas om att vårda relationer

och hantera konflikter som kan uppstå i en parrelation. En utbyggd familjerådgivning bör omfatta även förebyggande relationsvård.

Vad utskottet nu anfört med anledning av motion So493 (kd) yrkande 14 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motion So473 (kd) är delvis tillgodosedd.

dels att utskottets hemställan under 35 bort ha följande lydelse:

35. beträffande *familjerådgivning m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:So493 yrkande 14 och med avslag på motion 1999/2000:So473 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilda yttranden

1. Familjerådslag

Lars Gustafsson och Rosita Runegrund (båda kd) anför:

All erfarenhet visar att stabila och fungerande familjer är bra både för barn och vuxna och en förutsättning för ett gott samhälle. Enligt Kristdemokraterna är det därför viktigt att stödjande insatser från samhället utformas som ett stöd för stabila familjerelationer. Familjerådslag bör enligt vår mening utgöra en av samhällets stödformer i socialtjänstens arbete. Kristdemokraterna anser att familjerådslag är ett steg mot en ”demokratisering” av den sociala barnvården. Den sociala barnvården av i dag kan beskrivas som ett system där socialarbetaren i mycket fungerar som både åklagare, advokat och domare och där den enda uppgiftslämnaren är barnets mamma. Med familjerådslag ges familjen och dess närmaste ett ökat inflytande över vilken hjälp familjen skall få. I de försökskommuner där familjerådslag har utvärderats har man funnit att samordnaren bör vara fristående från socialtjänsten och familjen för att kunna fungera i sin roll som neutral part. Kristdemokraterna anser att familjerådslag bör ingå i kommunernas barn- och familjestödjande arbete även framöver.

2. Sexuellt utnyttjande av barn m.m.

Lars Gustafsson och Rosita Runegrund (båda kd) anför:

Syftet med Världskongressen mot kommersiell sexuell exploatering av barn var att uppmana alla stater att snabbt gå in i kampen mot sexhandeln med barn och att anslå tillräckligt med resurser. Tanken var att varje regering så småningom, med utgångspunkt i de nationella handlingsplanerna, skulle kunna visa på konkreta och mätbara förändringar. Detta förutsätter en analys av läget i hemlandet, men är långt ifrån nog. Uppdraget inbegriper även en genomgång av vad varje enskild stat kan och bör göra för att stärka barnens situation globalt. De vid behandlingen av föreliggande betänkande aktuella yrkanden som framförs i motion So481 (kd) är alla synnerligen viktiga i

arbetet med att motverka kommersiell sexuell exploatering av barn. Vi förbehåller oss rätten att återkomma till frågorna men finner inte tillräckliga skäl för att nu reservera oss.

1999/2000:SoU12

Sammanfattning.....	1
Motionerna	1
Utskottet	8
Strategi för att förverkliga FN:s barnkonvention m.m.	8
Bakgrund och tidigare behandling m.m.	9
Utskottets bedömning.....	11
Barn med särskilda behov.....	12
Bakgrund och tidigare behandling.....	17
Utskottets bedömning.....	20
Omhändertagande av barn m.m.	22
Bakgrund och tidigare behandling.....	24
Utskottets bedömning.....	25
Hälso- och sjukvårdsfrågor	26
Bakgrund och tidigare behandling.....	29
Utskottets bedömning.....	31
Folkhälsofrågor m.m.	33
Bakgrund och tidigare behandling.....	33
Utskottets bedömning.....	35
Föräldrautbildning och familjerådgivning	35
Bakgrund och tidigare behandling.....	37
Utskottets bedömning.....	38
Sexuell exploatering av barn.....	38
Bakgrund och tidigare behandling.....	39
Utskottets bedömning.....	40
Hemställan	41
Reservationer	44
Särskilda yttranden	59